

Kniha versus rozhlas v procesu socializace jedince

Marcela Nebylová

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Marcela NEBYLOVÁ**
Osobní číslo: **H08057**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Téma práce: **Kniha versus rozhlas v procesu socializace jedince**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v SR UTB ve Zlíně č. 15/2010, včetně příloh, případně podle dalších materiálů.

Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na historii knihy, rozhlasového vysílání;
- na současné pojetí knihy a rádia;
- na srovnání vlivu na proces socializace jedince.

Součástí práce bude empirické šetření event. realizovaný výzkum (kvantitativní, kvalitativní, smíšený) zaměřený na zjištění vlivu knihy a rozhlasu v procesu socializace jedince.

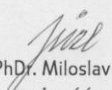
Rozsah bakalářské práce:
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

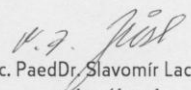
DOLEŽALOVÁ, L. a VLKOVÁ, M. Občanský a společenskovědní základ, psychologie. Nakladatelství a vydavatelství Computer Media s. r. o., 2012, ISBN: 978-80-7402-089-6.
GILLERNOVÁ, I. a BURIÁNEK, J. Základy společenských věd. Praha: Nakladatelství FORTUNA, 2006, ISBN: 80-7168-749-9.
JANDOUREK, J. Slovník sociologických pojmů. Grada publishing, a.s., 2012, ISBN: 978-80-247-3679-2.
JANDOUREK, J. Sociologický slovník. Praha: Portál, 2007, ISBN: 978-80-7367-269-0.
KOHLEROVÁ, T., ZÁVODNÝ POSPÍŠIL, Z. a ZÁVODNÁ, L. S. Občanský a společenskovědní základ, sociologie, média. Nakladatelství a vydavatelství Computer Media s. r. o., 2013, ISBN: 978-80-7402-148-0.
PETROUSEK, M. A KOLEKTIV, Dějiny sociologie. Grada publishing, a.s., 2011, ISBN: 978-80-247-3234-3.
SOCHROVÁ, M. Literatura v kostce pro střední školy. Nakladatelství FRAGMENT, s. r. o., únor 2008, ISBN: 80-253-0652-6.
VONDRA, M. a LANK, V. Fyzika v kostce pro střední školy. Nakladatelství FRAGMENT, s. r. o., červenec 2007, ISBN: 80-253-0228-8.
Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.**
Katedra pedagogiky a psychologie
Datum zadání bakalářské práce: **13. ledna 2014**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2014**

V Brně dne 13. ledna 2014

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí ústavu

doc. PaedDr. Slavomír Laca, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

MARCELA NEBYLOVÁ
.....
Jméno, příjmení studenta

V Brně 13. 1. 2014

.....
Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce charakterizuje a přibližuje využití knih a rozhlasu v procesu socializace jedince. Specifikuje proces socializace jedince a poukazuje také na možnost využití rozhlasu a knih při léčbě pacientů s poruchami osobnosti.

V praktické části je proveden výzkum formou dotazníku, díky kterému je možné zjistit a porovnat vztah mladých lidí ke knihám a rozhlasovému vysílání. Výsledkem je potvrzení či vyvrácení hypotéz.

Klíčová slova: kniha, rozhlas, písmo, papír, knihtisk, knihovna, e-kniha, socializace, jedinec, terapie

ABSTRACT

Bachelor thesis describes and presents the use of books and radio in the process of socialization of the individual. Specifies the process of socialization of the individual and also points to the possibility of using radio and books in the treatment of patients with personality disorders.

The practical part contains a survey questionnaire form that makes it possible to identify and compare the relationship of young people to books and radio broadcasts. The result is to confirm or disproof hypotheses.

Keywords: Book, Radio, writing, Paper, (Book) printing, Librari, E-Book, socialization, Individual, Therapy

Poděkování:

Ráda bych na tomto místě poděkovala **doc. PhDr. Miloslavu Jůzlovi, Ph.D.** za odborné vedení a trpělivost při zpracování této bakalářské práce. Poděkování patří mým nejbližším za podporu během celého studia.

Prohlášení:

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně, 20. 4. 2014

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 HISTORIE KNIHY A ROZHLASOVÉHO VYSÍLÁNÍ	12
1.1 VYMEZENÍ POJMU PÍSMO, PAPÍR, KNIHA	12
1.1.1 Pravěk.....	12
1.1.2 Starověk.....	13
1.1.3 Středověk.....	15
1.1.4 Novověk	17
1.2 VYMEZENÍ POJMU ROZHLASOVÉ VYSÍLÁNÍ	19
1.2.1 Historie rozhlasu	20
2 PROCES SOCIALIZACE JEDINCE	24
2.1 SOCIOLOGIE	24
2.2 JEDINEC.....	25
2.3 SOCIÁLNÍ ÚTVARY.....	26
2.4 SOCIALIZACE.....	28
2.5 RODINA	30
2.6 VLIV MÉDIÍ NA DĚTI A JEJICH VÝVOJ.....	31
3 SOUČASNÉ POJETÍ KNIHY A ROZHLASU	32
3.1 SOUČASNÉ ROZHLASOVÉ VYSÍLÁNÍ	32
3.2 PŮSOBNÍ LITERÁRNÍ TVOŘIVOSTI NA JEDINCE.....	33
3.3 VLIV HUDBY NA PSYCHIKU ČLOVĚKA	34
3.4 KNIŽNÍ TRH	36
3.5 KNIHOVNY	38
3.6 E-KNIHY	40
II PRAKTICKÁ ČÁST	42
4 SOCIOLOGICKÝ VÝZKUM	43
4.1 METODIKA VÝZKUMU	43
4.2 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU.....	43
4.3 CÍL VÝZKUMU A HYPOTÉZY.....	44
4.4 CHARAKTERISTIKA MÍSTA ŠETŘENÍ A RESPONDENTŮ	44
5 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	45
5.1 VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	69
ZÁVĚR	71
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	74
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	77
SEZNAM OBRÁZKŮ	78
SEZNAM TABULEK	79
SEZNAM PŘÍLOH	80

ÚVOD

Motto:

„Ten, kdo nemiluje knihu, nemiluje moudrost.

Ten, kdo nemiluje moudrost,

stává se hlupákem.“

J.A.Komenský

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila téma Kniha vs. rozhlas v procesu socializace jedince.

Knihy provázejí člověka celý život. Uběhlo mnoho času, než vznikla kniha v takové podobě, jak ji známe dnes. Od nepaměti provázela člověka potřeba a touha sdělit něco ostatním. Důkazem toho jsou kresby ve skalních jeskyních přes patnáct tisíc let staré. Jeskynní malby následovala ústní lidová slovesnost a po objevení písma, nic nestálo v cestě vzniku knihy. Knihy byly v předchozích staletích velmi cenným majetkem, který si mohli dovolit jen nejbohatší společenské vrstvy. Novou cestu k nim otevřel Gutenberg a jeho vynález knihtisku. Už od narození jsme mezi lidmi. Nežijeme v izolaci od ostatních lidí, naopak jsme s nimi ve stálém styku. Kniha je prvek, který se významnou měrou podílí na socializaci dětí, dospívajících i dospělých. Prostřednictvím příběhu si dítě utváří pohled na svět, ve kterém žije, a realitu. Knižní příběh se na procesu socializace podílí především tím, že předkládá žádoucí modely chování, normy či chování. Při čtení literárních knih, je plně zapojena dětská představivost a fantazie. Poslech rozhlasového vysílání a hudby působí na jedince v procesu socializace obdobně jako kniha.

Vlastní knihovna je v domácnostech téměř běžnou věcí.

Rozhlas přenáší mluvené slovo. Jako mluveným slovem se označují četby na pokračování, povídky, rozhlasové hry, rozhovory, pohádky, poezie, a dokumenty. Tvůrci rozhlasových pořadů pro děti zpravidla usilují o to, aby rozšířili dětem obzory, naučili je něčemu novému a hlavně zprostředkovali hodnoty, které daná společnost uznává. Pořady obsahují pozitivní přístupy ke společnosti, např. oslavují přátelství, ukazují soudržnost a podporu v rodině, kladný vztah ke sportu a odmítají negativní vzorce chování (záškoláctví,

vandalismus

apod.).

(http://www.rrtv.cz/cz/static/metodiky/Stanovisko_porad_pro_deti.pdf)

Mluvené slovo slouží nejen těm, kteří rádi poslouchají rozhlasové hry, pohádky, ale i nevidomým. Čtení má pozitivní vliv nejen na dětskou psychiku, ale i rozšiřuje slovní zásobu, napomáhá ve vývoji morálního cítění, je důležitým zdrojem informací, společné chvíle při předčítání posilují pozitivní citové vazby, rozvíjí fantazii, učí děti soustředit se (při předčítání i čtení), rozvíjí náš mozek, proto je důležité, aby rodiče svým dětem pravidelně předčítali a k samotnému čtení motivovali. Je to nejen pro dobro našich dětí, ale i budoucích generací.

Souvislost se sociální pedagogikou vidím zejména ve výchovném působení na člověka. Čtení knih a poslouchání hudby působí terapeuticky např. při léčbě depresí, může pomoci starším osobám navazovat nové kontakty, děti si lépe zapamatují básničky, když je slyší, může také zabránit recidivě drogově závislých.

Teoretická část obsahuje tři kapitoly. První kapitola charakterizuje a přibližuje historii knihy a rozhlasového vysílání v období od pravěku, přes starověk, středověk až do současnosti. Dále charakterizuje vznik písma a vývoj materiálů, na které se písmo zapisovalo. Vysvětluje pojem knihtisk a přibližuje jeho vznik a vývoj po současnost.

Druhá kapitola se věnuje procesu socializace jedince. Vysvětluje pojem sociologie a jedinec. Dále charakterizuje proces socializace, vymezuje sociální útvary, popisuje rodinu jako nejdůležitější socializační prostředí a vysvětluje vliv médií na děti a jejich vývoj.

Třetí kapitola se zaměřuje na současné využití knih a rozhlasu. Vysvětluje, jakým způsobem působí literární činnost na jedince, jaký má vliv má hudba na psychiku člověka. Charakterizuje a přibližuje činnost knihoven, vysvětluje, jakým způsobem funguje knižní trh a v neposlední řadě se věnuje e-knihám.

Praktická část bakalářské práce obsahuje kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření mezi žáky 8. a 9. ročníku ZŠ Chalabalova. Cílem výzkumu bylo zmapovat situaci dětí ZŠ a porovnat vztah mladých lidí ke knihám a rozhlasovému vysílání. Výsledkem výzkumného šetření je potvrzení či vyvrácení stanovených hypotéz.

V průběhu zpracování celé práce byla použita analýza odborné literatury. Konečným cílem práce bylo charakterizovat jednotlivé etapy historického vývoje knihy a rozhlasového vysílání, přiblížit proces socializace, poukázat na vliv médií na jedince a nalézt možnosti,

které by usnadnily, využitím knih a rozhlasu, socializaci dětí nebo např. léčbu poruch osobnosti.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORIE KNIHY A ROZHLASOVÉHO VYSÍLÁNÍ

První část této kapitoly je zaměřena na historii knihy, vzniku písma, knihtisku. Dále se zde zmíním o materiálech, které se používaly k zaznamenávání písma. V další části kapitoly je vymezen pojem rozhlasové vysílání, jeho vznik a jeho historie.

1.1 Vymezení pojmu písmo, papír, kniha

Uběhlo hodně času, než vznikla kniha v takové podobě, jak ji známe dnes. Dříve, než se dostanu k vysvětlení pojmu kniha, je potřeba se zmínit o písmu a jeho vzniku. Dále pak o materiálech, na které se písmo zaznamenávalo.

Písmo se používá jako vizuální zápis jazyka symboly. Nejstarším typem písma jsou piktogramy, posléze vzniklo klínové písmo. Číňané používali a používají logogramy, tj. napsaný jediný znak, který vyjadřuje kompletní gramatické slovo. Jejich hlavní nevýhody, oproti alfabetskému (abecednímu) písmu, jsou jejich velký počet a velký počet významů. Mezi logografické systémy můžeme zařadit i starověké egyptské hieroglyfy a částečně i písmo Mayů.

Materiály, používané pro zachování písma, prošly velkým vývojem. V nejstarších dobách se používaly hliněné, kamenné, olověné, bronzové nebo dřevěné tabulky, do kterých bylo sdělení vyrýváno nebo vyřezáváno. Ve starém Egyptě se používal papyrus navíjený na dřevěné hůlky. V Indii a Číně se používaly palmové listy, avšak byly moc tuhé a neohebné a nedaly se spojovat lepením do pásu a pak svinovat, proto lidé listy na okraji děrovali a jednotlivé listy spojovali šňůrou nebo kovovými kroužky. V Řecku a Římě v 5. století př. n. l. používaly desky dřevěné, kovové nebo ze slonové kosti. V pozdější době se povrch desek začal zdobit podle společenského postavení. Papyrus byl postupně nahrazen pergamenem ze zvířecí kůže, který se navíjel do svitků a dal se popisovat z obou stran a měl dlouhou trvanlivost. Ve 14. století se objevuje papír. (Vakrčka, 1969)

1.1.1 Pravěk

35 mil (od počátku) do roku cca 3 000 př. n. l.

Již v pravěku nacházíme kořeny slovesného umění. Tehdy se jednalo o tzv. nepsanou slovesnost. Slovesné útvary se udržovaly ústním podáním a zde je pramen literatury.

Z žánrů se rozvíjely především balady, hrdinská epika, lyrické písně, lidové pohádky, pověsti nebo prorocství. Bohužel se z tohoto období nedochovaly žádné písemné památky. Naši předci ještě neznali písmo. Své příběhy, motivy hlav lidí, zvířat nebo mytologické výjevy zobrazovali jako malby na stěny jeskyň. Nejstarší dochované jeskynní malby najdeme např. ve Španělsku nebo Francii. Dalšími používanými materiály byly kusy dřeva, hliněné destičky vysušené na slunci a vypálené v ohni, měď, zlato a jiné kovy. Kulturně vyspělé národy začaly používat zvířecí kůži, v Egyptě papyrus. Z těchto materiálů se dala vyrobit hladká a souvislá světlá plocha pro kreslení. (Martinková, 1995)

1.1.2 Starověk

od roku cca 3 000 př. n. l. – do 476 n. l.

Nejdůležitějším mezníkem, který odděluje pravěk od starověku, byl vynález písma. Podle sumerské legendy bylo písmo vynalezeno v roce 3 300 př. n. l. v Uruku za vlády krále Enmerkara. V této době se k zachycení písma používal nejčastěji papyrus, jehož použití přetrvalo ještě ve středověku. Po vynálezu písma se lidová tvorba rozvíjela i v psané podobě, např. kroniky, příležitostné verše nebo nápisy.

Za kolébkou civilizací považujeme Mezopotámii (území dnešního Iráku). Zde bylo vynalezeno klínové písmo. Vznikla díla jako Báseň o stvoření nebo Epos o Gilgamešovi. Chetitě vytvořili hieroglyfické chetitské písmo, které bylo tvořeno piktogramy. Piktogramy představovaly zvířata, části lidského těla, předměty každodenního života nebo náboženské symboly. Jednu z prvních abeced na světě vytvořili Fénici. Byla tvořena 22 znaky a text se zaznamenával na papyrus. Tuto abecedu později převzali a upravili pro svůj jazyk Řekové. Z Perské říše pocházejí nejstarší náboženské texty. Modlitby a mýty obsahuje nejznámější sbírka nazvaná Avesta. Dalším literárním dílem byla Kniha králů.

V roce 1946 byly v jeskyni Kumrán objeveny svitky pergamenu v hliněných nádobách. Tyto svitky jsou nejstarší doložené pozůstatky bible, napsané v hebrejštině a aramejštině mezi lety 200 př. n. l. a 70 n. l. Většina textů z hebrejské bible se bez podstatných změn tradovala až do dneška. Tyto hebrejské texty později zařadila křesťanská církev jako součást křesťanské bible v části Starý zákon. Starý zákon obsahuje historické, liturgické, literární a právní texty. Nejstarší část tvoří knihy Mojžíšovy (zákon, Tóra), soubor

Proroků (vyprávění z dějin Izraele, skutky a výroky proroků Izaiáše, Ezechiela, Jeremiáše a dvanácti proroků) a soubor svatých spisů (žalmy, přísloví, texty historického charakteru).

V Egyptě se objevují první písaři. Ke psaní se používají hieroglyfy. Toto písmo se používalo až do 3. stol. n. l. Texty byly zpravidla náboženského nebo oficiálního charakteru. Klasické dílo egyptské literatury je nejspíš Povídka o Sinuhetovi. Čína předběhla Evropu v oblasti vědy a techniky. Mezi nejvýznamnější objevy a vynálezy řadíme knihtisk, stělný prach, porcelán, hedvábí nebo papír. (Martinková, 1995)

Ve Střední Americe, se rozvíjely kultury amerických Indiánů Olméků, kteří používali hieroglyfické písmo, Mixtéků, kteří vydávali rukopisy psané symbolických písmem a popisovali udatné činy svých hrdinů, a Mayů, z jejichž písemné tvorby je potřeba zmínit posvátnou kroniku Mayů a rukopisy. Mayové používaly k zaznamenávání textu hieroglyfy. Texty zapisovali do kodexu – dlouhý pás papíru, který se skládal jako harmonika.

Kolem roku 2 000 př. n. l. přicházejí první Řekové na dnešní řecké území. Nejdříve se rozvíjela ústní slovesnost, později se z ní vyvinula lyrika a epika. Nejstarší řeckou epiku představují dva rozsáhlé eposy Ílias a Odyssea, připisované slepému básníku Homérovi. Autorkou lyrické poezie byla básnířka Sapphó. Vznikají další žánry jako je bajka, drama, tragédie, komedie, historická próza nebo dobrodružný román a knihy milostnými náměty. K prozaické tvorbě řadíme Platónovy dialogy, které představují vrchol filozofické tvorby nebo Aristotela a jeho významné spisy Poetika a Rétorika. (Martinková, 1995)

Řím je pokládán za nejslavnějších říš světa a její vznik historická bádání kladou mezi roky 800 – 700 př. n. l. Významný vliv na rozvoj římské civilizace měli Etruskové, kteří měli i své vlastní písmo. Písemné památky Etrusků však nebyly dosud uspokojivě rozluštny. V období, kdy byl Řím republikou, se pěstovala věda, filozofie a literatura. V počátcích kopírovali a napodobovali Řeky, překládali z řečtiny, ale toto pomalu ustalo a Římané začali vytvářet svoje vlastní díla. Literárních žánry byly modlitby, bajky, komedie, tragédie, dialogy, projevy, ódy, satira, milostné básně, eposy. Nejslavnějším představitelem staré římské rétorické školy byl Cicero a jeho listy se staly vzorem dokonalé latiny. Titus Livius vytvořil rozsáhlé historické dílo, v němž zpracoval uměleckou formou celé římské dějiny až do roku 9 př. n. l. V poezii se objevují básně vyjadřující touhu po domově či básně milostné.

Kolem roku 100 př. n. l. byl pro nedostatky svitek nahrazen kodexem – slepené listy papyru opatřené obalem, což je forma většiny dnešních knih.

Rok 479 je v dějinách označován jako rok rozpadu západořímské říše a přechod mezi starověkem a středověkem. (Martinková, 1995)

1.1.3 Středověk

od roku 476 – roku 1492

Toto období bývá obvykle vymezováno pádem říše západořímské roku 476 a objevením Ameriky Kryštofem Kolumbem roku 1492. Literatura je v tomto období psaná.

Z mimoevropských středověkých civilizací musím zmínit Arábii. V 7. století vzniklo islámské náboženství, které je spjata s Mohamedovým jménem, a arabsky psaná kulturní památka – Korán. Dalším z nejslavnějších děl světové zábavné literatury je sbírka pohádek a povídek Tisíc a jedna noc. Na území Japonska se jako v Číně používalo kaligrafické písmo. Text se psal shora dolů a zprava doleva. (Martinková, 1995)

V Evropě je středověké období ovlivněno křesťanstvím, které bylo za vlády císaře Konstantina státem uznaným náboženstvím. Základy písemnictví byly položeny na Velké Moravě roku 863 dvěma bratry Konstantinem (později přijal mnišské jméno Cyril) a Metodějem. Tito vzdělanci zavedli především slovanskou řeč do bohoslužeb a sestavili slovanské písmo – hlaholici, která vycházela z malých písmen řecké abecedy. Literární tvorba je orientovaná na texty určené pro obřady a náboženské vzdělávání. Vznikají rovněž práce právního charakteru. Legendy Život Konstantinův a Život Metodějův patří k vrcholům literárních památek středověkého období. (Kudrys, 1996)

Prvním kronikářem a zakladatelem českého dějepiscectví je Kosmas, který se do našich dějin zapsal především svým dílem, Kronika česká. První česká věta se objevuje v zakládací listině litoměřické kapituly z poloviny 11. století. Nejvýznamnější památkou v mateřském jazyce je duchovní píseň z 12. století Svatý Václave, vévodo české země.

Od druhé poloviny 13. století probíhá nárůst literárního života a kultury vůbec, které souviselo především s hospodářským rozmachem měst. Centra tvorby tvoří kláštery. Knihy byly psány ručně, což je činilo drahými a vzácnými. Desky se zdobily drahými kameny, perlami, zlatníci je obkládaly pozlacených stříbrným plechem. V raném středověku si je mohla dovolit jen církev, univerzity a bohatí občané. Dokonce se připevňovaly řetězy k polici nebo ke stolu proti odcizení. (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kniha>) Jelikož byly knihy velké a těžké, byly pokládány do polic na ležato.

Hlavním dílem světské epiky napsané česky je Alexandreis, veršovaný epos o Alexandru Velikém. První veršovaná kronika Dalimilova kronika dosáhla ještě větší obliby.

Po založení Karlovi univerzity v roce 1348 se rozvíjí, vedle děl s náboženskou tematikou, duchovní a světské lyriky a prozaických veršovaných děl, naučná literatura – slovníky, dějepisná literatura, právní spisy. Dějepisectví mělo podporu v panovníkovi Karlu IV. Dále vznikají milostné písně, rytířská epika, satira, bajky, eposy.

Koncem 13. století vrcholí moc církve. Nejvýznamnějším představitelem tohoto období u nás byl Mistr Jan Hus (asi 1371 – 1415). Během univerzitní dráhy psal nejprve latinsky, později psal česky. Zavedl diakritický pravopis. Z literárních žánrů se do popředí dostává satira, kroniky, traktáty, historické a bojové písně, cestopisy. Husitské hnutí významně zasáhlo do společenského a kulturního rozvoje svým lidovým rázem. Čeština jako řeč vytlačila latinu, literatura začíná být psaná česky.

V období renesance vznikala díla jak umělecká, tak vědecká. Objevují se novely, dramata, komedie, tragédie, romány, v naučné literatuře se rozvíjí cestopisy a kroniky. (Martinková, 1995)

Knihtisk

Před vynálezem knihtisku, se psaly knihy ručně. Často trvalo celé měsíce i roky než člověk zhotovil jednu kopii knihy. K dostání bylo proto tehdy jen málo knih a navíc byly velmi drahé. Pořídit si je mohly jen kláštery a univerzity nebo nejbohatší vrstvy obyvatelstva. Těmto lidem se říkalo písaři. Jednoduchý princip tisku znali lidé už ve středověku. Již v 7. století se v Číně objevil nový druh tiskařské techniky – deskotisk (text a obrázky se vyřezaly do dřevěných desek, vystouplý povrch se natřel tiskařskou barvou a poté se deska přitiskla ručně na papír). Podobným způsobem se dodnes vyrábějí např. linoryty.

V Koreji se v polovině 13. století objevily jednotlivé kovové typy, které byly sestavovány do stránek.

V Evropě se od poloviny 15. století rozvíjel daleko rychlejší způsob tištění knih. Nejčastěji je za vynálezce knihtisku považován německý tiskař Johannes Gutenberg, vlastním jménem Gensfleisch. Nejstarší tištěná Gutenergova kniha pochází z období kolem roku 1445. Jeho nejznámější práce je 42-řádková bible nebo též Gutenbergova bible, kterou začal tisknout v roce 1452 a vyrobil pouze 300 kopií do roku 1456, než práci ukončil.

V Britské knihovně se Gutenbergova bible nachází ve dvou exemplářích, jeden je na papíru a jeden na pergamenu.

Jednotlivým písmenům se říká litery a byly zhotoveny odlitím slitiny olova a cínu. Litery se poté skládaly na zvláštní destičky nazývané sázítka, do slov a vět do řádků, řádky do stránek a ty se pak tiskly. Výhoda byla, že jednotlivé litery se mohly znovu použít. K přitisknutí papíru na litery se používal mechanický lis.

První český tisk podle výzkumů pochází z roku 1468 a byl vytištěn v Plzni. (Encyklopedie vědy a techniky, 1986)

Po zavedení knihtisku se cena knihy snížila a otevřela se cesta k obecné vzdělanosti. Místo velkých knih, psaných na pergamenu, vznikají tištěné knihy na papíru menších rozměrů. Od konce 18. století se vydávání knih stalo obchodním podnikáním. (Vakrčka, 1969)

Roku 1500 existovalo už 1 100 dílen, převážně v Itálii a Německu. V 16. století se knihtisk rozšířil do Rumunska, Řecka, Španělska, Japonska, do Jižní a Střední Ameriky ho rozšířili misionáři. V 17. století byl zaveden například v Norsku, Finsku nebo Severní Americe. V islámských zemích byl knihtisk přísně zakázán až do roku 1729. Výjimku měli pouze židovské a křesťanské knihy.

V současné době se sestavování liter ručně, až na ojedinělé výjimky, neprovádí. Jsou používány moderní sázecí stroje, které sázejí řádky automaticky. Z vysázeného textu se zhotovují tiskové formy a ty se pak tisknou. (Encyklopedie vědy a techniky, 1986)

Nejstarší datovanou kopii pořízenou blokovým tiskem uchovává Britská knihovna.

1.1.4 Novověk

od roku 1492 – do současnosti

Významným činem druhé poloviny 16. století bylo vydání nového překladu Bible kralické. Letos slaví výročí 410 let. Dobu národního obrození až do konce 16. století (bitva na Bílé hoře) můžeme označit jako zlatý věk české literatury. Po porážce stavů v bitvě na Bílé hoře roku 1620, odchází do emigrace podstatná část učenců, nejčastěji do Polska, Německa nebo na Slovensko. Opět převyšují českou tvorbu latinsky psaná díla. Odborné spisy nahradily lidové knížky a texty sloužící náboženské propagandě. Česká literatura se rozdělila na domácí a exulantskou. V polském městečku Lešně .... Jan Ámos Komenský.

Světovou proslulost Komenskému zajistili především pedagogické spisy, z nichž především Velká didaktika (1657 psaná latinsky), Informatorium školy mateřské (určené matkám a chůvám), učebnice Brána jazyků a Orbis pictus (Svět v obrazech), která se stala vzorem výuky cizích jazyků. Komenský se snažil, vedle pedagogických prací, o vytvoření jednotné soustavy veškerého vědění. Spisy takového obsahu označujeme jako, tzv. pansofická (vševědná) díla.

Začátek 18. století znamenal pro českou literaturu nejtěžší fázi krize až do nástupu absolutistického panovníka Josefa II (1780). Spisovná čeština zaznamenala úpadek, vznikl soupis zakázaných knih, ale mnozí lidé zakázané knihy schovávali a tajně v nich četli. Reformami společnosti panovnice Marie Terezie, hlavně školskými, vznikají práce z oblasti přírodních věd, jazykovědy nebo historicko-vlastivědné. Němčina nahradila latinu a stává se rovněž spisovným jazykem české vědy. (Kudrys, 1996) V roce 1816 úřady povolily vyučovat češtinu na gymnáziích.

V období romantismu vznikly veršované povídky, dramatické básně, historické a veršované romány, povídky, z lidové slovesnosti budu jmenovat pohádky a báchorky. Literatura naučná odsunuta do pozadí. Velmi oblíbenou se stala veselohra Fidlovačka (1834), popularitu si získala především píseň Kde domov můj.

V revolučním období roku 1848 se rozvíjí žurnalistika. Přední místo zaujímá časopis Květy nebo Národní noviny (založil 1848 Karel Havlíček Borovský).

Období realismu představuje rozmach přírodních věd a filozofie. V literatuře se objevují hrdinové, jejichž osud a charakter je dobově podmíněn. Jsou zde dobrodružné romány, romány s psychologickou analýzou, epigramy, satirické skladby, romány, novely, sbírky básní, fejetony. Na počest položení základního kamene Národního divadla se literatura vrací k literatuře s historickou tematikou.

Na konci 19. století se na výsluní dostávají filozofické práce, představiteli nových směrů v poezii byli tzv. prokletí básníci, vzniká přírodní lyrika, legionářská literatura, objevuje se opět satira, díla se svým obsahem zabývají sociální problematikou.

Na přelomu dvacátých a třicátých let se v poezii objevují nový žánr, reflexivní a meditativní lyrika. V době okupace se objevila cenzura tisku, rozhlasu, nakladatelské činnosti. Zmizela díla židovských autorů z knihoven i knihkupectví, řada spisovatelů byla nacisty uvězněna nebo umučena v koncentračních táborech. Básníci své vlastenecké cítění vyjadřovali nepřímo – prostřednictvím symbolů. Velká část spisovatelů měla zákaz

publikování, zanikla většina časopisů. Autoři se soustředili ve svých dílech na lidské nitro, charakter člověk a jeho chování v těžkých životních situacích. (Kudrys, 1996)

Po osvobození Československa v roce 1945 zanikla cenzura, vniklo velké množství děl jak v poezii, tak v próze, především psychologická próza. Rok 1948 znamená pro českou literaturu velké změny. Nakladatelské domy a tisk přebírá stát a na dalších čtyřicet let výrazně ovlivňuje další vývoj české literatury. Byl vytyčen jediný možný směr – socialistický realismus. Někteří umělci emigrovali, objevily se opět seznamy zakázané literatury. V próze dominoval tzv. budovatelský román. Vzniká exilová a samizdatová tvorba. V zahraničí byla založena exilová nakladatelství, např. Jan Škvorecký se svojí ženou založil v Torontu nejznámější exilové nakladatelství Sixty-Eight Publishers, která vydávala díla autorů žijících jak v zahraničí, tak těch, kteří zůstali ve vlasti a nemohli publikovat.

Polistopadová literatura od roku 1989 zaznamenala explozi svobodné publikační činnosti. (Kudrys, 1996)

1.2 Vymezení pojmu rozhlasové vysílání

V této části kapitoly vysvětlím pojmy rozhlasové vysílání, rozhlasová stanice, přiblížím historii vzniku rozhlasu a vysílání, jak ho známe dnes. Než se dostanu k historii rozhlasu, musím vysvětlit, kde se rozhlas bere a co ho způsobuje, tzv. rádiové vlny.

Rádiové vlny putují v kteroukoliv hodinu každý den vzduchem rychlostí světla, tj. 300 000 000 metrů za sekundu. Tyto vlny se šíří po celém světě v milionech. Pokud je chceme slyšet, musíme mít rádiový přijímač, který změní tyto elektromagnetické signály na zvuky. Rádiové vlny mají různé vlnové délky. Prvními rádiovými vysíláními nebyly ani hlas, ani hudba, ale byly to rádiové přenosy tvořené kombinacemi teček a čárek, které vyjadřovaly písmena abecedy. (Encyklopedie vědy a techniky, 1986)

Rozhlas je prostředek pro systematické šíření slovesných a hudebních programů všeho druhu za pomoci elektromagnetických vln pomocí drátů nebo bezdrátově a pro neomezené množství posluchačů, kteří jsou vybaveni příslušnými přijímacími přístroji. (Reifová, 2004)

Rozhlas je médium, média jsou prostředkem komunikace, nositeli sdělení. Je to elektronické médium a patří mezi hromadné sdělovací prostředky.

1.2.1 Historie rozhlasu

První pokusy o vysílání začaly na území Československa již po 1. světové válce. Dne 28. října 1919 byl odvysílán první rozhlasový pořad složený ze slov a hudby, u příležitosti prvního výročí vzniku Československé republiky z vojenské vysílací stanice umístěné na pražské Petřínské rozhledně.

Dne 18. května 1923 bylo, ze zapůjčeného stanu od skautů, zahájeno pravidelné rozhlasové vysílání v Praze – Kbelích. První vysílání bylo krátké ohlášení a koncert. Mezi průkopníky rozhlasového vysílání v Československu patří novinář Miloš Čtrnáctý, Eduard Svoboda a Ladislav Šourek. Pod vedením těchto mužů vznikla společnost Radiojournal, která získala licenci k provozování vysílání od Ministerstva pošt. Zdrojem zisku Radiojournalu byly koncese, neboli poplatky z vlastnictví rozhlasových přijímačů. První koncese byla přidělena v září 1923. K získávání nových koncesionářů a k propagaci rozhlasového vysílání, se pořádaly veřejné poslechy na různých místech Prahy. (www.rozhlas.cz)

Slovo rozhlas bylo poprvé použito v českém tisku, v Národních listech, v květnu 1924. Do té doby se používal výraz „radiofonie“, „radiožurnál“ nebo anglický výraz „broadcasting“. V prosinci téhož roku se studio přesunulo ze skautského stanu do budovy na Fochově třídě (dnes Vinohradká) v Praze.

V roce 1925 byl odvysílán první přímý přenos koncertu České filharmonie, dále pak první přímý přenos bohoslužby a též první přímý přenos projevu prezidenta T. G. Masaryka. Jelikož byla Československá republika národnostně smíšeným státem, rozhlasové vysílání se přizpůsobilo i německým či maďarským menšinám. V roce 1925 se stal majoritním vlastníkem společnosti Radiojournal stát prostřednictvím Ministerstva pošt, protože příjem z koncesionářských poplatků nestačil na rozvoj vysílání. Vstup státu do společnosti Radiojournal umožnil rozšířit jeho programovou nabídku zpravodajství, hudby, divadelních představení, uměleckých programů a vysílání pro děti. (www.rozhlas.cz)

Od roku 1926 se začal vysílat časový signál, pravidelné zprávy a byl založen orchestr Radiojournalu, základ dnešního Symfonického orchestru Českého rozhlasu. První fotbalovou reportáž v Evropě, vysílal český rozhlas též v roce 1926. Jednalo se o fotbalové

utkání Hungarie a Slavie. 30. léta jsou označována jako zlatý věk rozhlasu. Do rozhlasu přicházeli noví odborně kvalifikovaní lidé s inovativními nápady. Do vysílání byly zařazeny vzdělávací pásma a školské vysílání. V roce 1937 se zaregistroval miliontý majitel rozhlasového přijímače a vysílací program tvořily prakticky všechny žánry pořadů, od naučných přes vážnou hudbu až po sportovní reportáže, vzniká první rozhlasová hra. Radiojournal nabízel i krátké pořady v angličtině a němčině pro posluchače v zahraničí.

Po okupaci Československa a vytvoření Protektorátu Čechy a Morava byl rozhlas v roce 1939 sloučen s německým protektorátním vysíláním a podléhal německému ministerstvu propagandy vedené Josephem Goebbelsem. Pracovníci, kteří byli židovského původu, museli odejít a ostatní byli nuceni se podříditi říšské propadandě. Objevuje se tvrdá cenzura a cenzuře podléhají nejen pořady novinářů, ale i projevy prezidenta Emila Háchy nebo členů vlády. Ta trvá až do roku 1945. Dále se vysílají např. komentáře, jež mají šířit nacistickou ideologii.

V období 2. světové války se vysílalo na naše území z Moskvy, Washingtonu a Londýna, kde byla československá exilová vláda. Poslech tohoto vysílání byl stíhán vysokými tresty a na rádiích tak musel povinně vyset varovný štítek s nápisem „*Pamatuj, že poslouchání zahraničního rozhlasu je zakázáno a trestá se kázníci nebo i smrtí.*“ (www.rozhlas.cz)

5. května 1945 bylo zahájeno Pražské povstání výzvou rozhlasu. Po převzetí moci komunisty byl Československý rozhlas v roce 1948 zestátněn. V dalších 40 letech začala média sloužit „lidu a komunistické straně“. V 50. letech byly postaveny nové vysílače, vznikly nové regionální stanice. V srpnu 1968, po střetu Pražanů a pracovníků rozhlasu se sovětskými vojáky, které si vyžádalo oběti na životech, sovětští vojáci budovu rozhlasu obsadili. V roce 1972 vznikla stanice Vltava, která vysílala vážnou hudbu a literární dramaturgie. Zároveň bylo zahájeno vysílání Interprogramu Radia Praha, které vysílalo pětihodinový hudební program, jež byl každých 15 minut přerušován zprávami v češtině, slovenštině, němčině, angličtině a francouzštině. Posléze se vysílalo až v deseti jazycích denně.

Sametová revoluce v listopadu 1989 oprostila Československý rozhlas od ideologických programů a dovolila, aby se rozhlasové vysílání vrátilo k původním cílům, tedy nezaujatě informovat, bavit a vzdělávat. V roce 1991 byl Československý rozhlas zákonem označen za veřejnou instituci, nezávislou na státu a financovanou z koncesionářských poplatků.

Zákon zároveň umožnil vznik komerčních rozhlasových stanic. 1. ledna 1993, po zániku Československa, vzniká Český rozhlas, jehož součástí byly tři celoplošné stanice a síť regionálních studií. Patří sem: Radiožurnál (zpravodajsko-hudební stanice), stanice Praha (naučné a zábavné pořady, tzv. rodinná stanice) a Vltava (stanice vážné hudby a literatury). Od roku 1995 začal vysílat nový kanál Český rozhlas 6, jenž své vysílání zaměřil na politickou publicistiku, komentáře a analýzy.

Nástupem nových technologií v novém tisíciletí, se šíří rozhlasové vysílání vedle standardního FM/AM vysílání, také digitálně přes satelity, pozemní vysílače a samozřejmě je poslech přes mobilní telefony, internet nebo tablety. Vysílání po internetu je nejlevnější distribuční cesta s možným vysokým počtem potenciálních posluchačů. Vznikají čistě digitální stanice, např. Rádio Wave pro mladé posluchače, Český rozhlas D-dur, zaměřený na klasickou hudbu nebo Český rozhlas Leonardo, který se věnuje popularizaci vědy. V roce 2013 byly zřízeny další dvě digitální stanice, Rádio Junior, které je programově určeno nejmenším posluchačům, Český rozhlas Jazz nebo Český rozhlas Plus.

V České republice je šíření rozhlasového vysílání dáno ze zákona především formou veřejnoprávní služby. Český rozhlas tuto veřejnou funkci zajišťuje. Dále zde vysílá velká řada, převážně soukromých rozhlasových stanic. První soukromá rozhlasová stanice Europe 2, dnešní Evropa 2, zahájila svoje vysílání 21. března 1990.

Český rozhlas je zřízen zákonem č. 484/1991 Sb. o Českém rozhlase, má status veřejnoprávního rozhlasu se sídlem na adrese Vinohradská 12, Praha 2. Ke dni 1. 1. 2013 měla celkem 1 484 zaměstnanců. V současné době vysílá na 4 celoplošných stanicích (Český rozhlas Radiožurnál, Český rozhlas Praha, Český rozhlas Vltava a Český rozhlas Plus), 4 speciálních (Český rozhlas D-dur, Český rozhlas Jazz, Český rozhlas Radio Wave a Rádio Junior) a 11 regionálních stanicích (Český rozhlas Brno + redakce ve Zlíně, Český rozhlas České Budějovice, Český rozhlas Hradec Králové, Český rozhlas Olomouc, Český rozhlas Ostrava, Český rozhlas Pardubice, Český rozhlas Plzeň + redakce v Karlových Varech, Český rozhlas Regina, Český rozhlas Region, Středočeský kraj, Český rozhlas Region, Vysočina, Český rozhlas Sever + redakce v Liberci). (www.rozhlas.cz)

Dílčí závěr

Rozhlas má svůj význam jako zdroj informací a zábavy, ale také umožňuje přímý přenos hudby, dramatických děl nebo zpravodajství, a zároveň je životně důležitý pro námořníky a letce, protože umožňuje obousměrné spojení mezi řídicí věží a letadlem nebo mezi pobřežím a loděmi na vodě.

Reifová (2004) uvedla tyto zajímavosti z historie rozhlasového vysílání

- 1910 – první rozhlasový přenos z New Yorku z Metropolitní opery
- 1920 – rozhlas vysílá výsledky prezidentských voleb v Americe
- 1922 – v Anglii zahájila stanice BBC pravidelné rozhlasové vysílání
- 1923 – dne 18. května začíná vysílat český rozhlas „Radiojournal“ v Praze – Kbelích

2 PROCES SOCIALIZACE JEDINCE

Ve druhé kapitole své bakalářské práce se budu zabývat procesem socializace jedince. Tímto procesem se zabývá věda, která se nazývá sociologie. Nejdříve vysvětlím co je to sociologie.

2.1 Sociologie

Zjednodušeně řečeno, sociologie je jednou ze společenských věd, která se zabývá společností, v níž žijeme. Sociologie je mladou vědou, která se začala formovat na začátku 19. století a mnohdy se prolíná s dalšími vědními obory. Velký vliv na její vznik měla Darwinova evoluční teorie a nemalým impulsem byly změny, které přinesly Velká francouzská revoluce a průmyslová revoluce a s ní i související změny v rozvoji vědy a v oblasti náboženství. Popsat zákonitosti, které utvářejí moderní společnost a najít v ní řád, se pokusil zakladatel sociologie August Comte (1798 – 1857). Právě on dal sociologii jméno. Comte říká, že rodina je základní jednotkou společnosti a vnímá ji jako zmenšený model společnosti. V rodině si totiž osvojujeme základní sociální návyky, které pak uplatňujeme ve vztahu k jiným lidem a ve společnosti. (Závodný Pospíšil, 2013)

Otázkou uspořádání a fungování společnosti se zabýval již v období antiky řecký filozof, pedagog a matematik Platón. Tento vědec založil athénskou Akademii, jež byla vzorem pro evropské univerzity a vědecké instituce.

Sociologie je jedna ze společenských věd, která zkoumá chování člověka ve společnosti, zabývá se společenskými jevy, které vysvětluje ze sociálních příčin, odhaluje vzájemné vztahy mezi procesy, k nimž ve společnosti dochází a popisuje fungování sociálních skupin. (Závodný Pospíšil, 2013)

Člověk je tvor společenský a je pro něj přirozené žít v interakci s jinými jedinci. Během života se stáváme členy různých sociálních skupin. Sociální skupinou označujeme skupiny lidí s vymezenými vztahy, v nichž lidé kolektivně organizují své činnosti. Skupina je tvořena dvěma nebo více osobami, které hrají sociální role. Členy skupiny spojuje vzájemná komunikace, vzájemná očekávání, normy a společně vykonávaná činnost. Jsme součástí společnosti, která na nás působí během celého života a ovlivňuje naše jednání.

Jak jsem již psala, sociologie má vztah k dalším vědám a úzce s nimi souvisí. Bartoníčková (2009) uvádí, že souvisí, např.: s filozofií, ekonomii, statistikou a matematikou, politologií, psychologii, demografií, kulturní antropologií a právní vědou.

Za zakladatele české sociologie je považován T. G. Masaryk (1850 – 1937). Zabýval sociálními otázkami, smyslem českých dějin a napsal studii o sebevraždě. E. Beneš (1884 – 1948) byl Masarykův následovník a zkoumal sociologii politiky. (Bartoníčková, 2009)

2.2 Jedinec

Člověk jako celek představuje velmi složitý předmět zkoumání. Má mnoho společného se zvířaty, ale na rozdíl od nich pracuje, mluví, přetváří okolí kolem sebe, umí myslet abstraktně a dokázal rozvinout složitý systém společenského života (dějiny, kultura, ekonomika). Každý člověk reaguje na stejné situace specifickým individuálním způsobem. Této aktivitě se říká chování. Chování je vnější projev vnitřního prožívání. Prožíváním označujeme naše pocity a aktuální nálady, které ovlivňují naše chování v dané situaci. Prožívání a chování existují ve vzájemné interakci. Lidé si své pocity či chování dokáží uvědomit, ovládat jejich průběh a dokáží si vytyčit cíle, ale hlavně mohou mluvit o tom, co zrovna prožívají, co je trápí nebo naopak těší.

Současná psychologie označuje osobnost jako nositele lidské psychiky. Osobnost se utváří v průběhu celého života a tento proces probíhá vždy za vlivu prostředí.

Osobnost člověka je formována v průběhu celého života vnitřními a vnějšími vlivy.

Vnější činitelem je prostředí, ve kterém vyrůstáme. Ať už je to přírodní nebo společenské prostředí. Společnost působí na člověka mnohostranně, protože člověk je členem mnoha skupin. Tou nejdůležitější skupinou v procesu socializace jedince zastává již od narození rodina.

Vnitřními činiteli lidské psychiky je vrozené uspořádání organismu. Dědičné informace osobnosti jsou zakódovány v genech. Dle Bartoníčkové (2009) v lidském organismu rozeznáváme tři základní regulační soustavy, které mají vliv na lidské prožívání a chování:

- kosterně svalová soustava, která umožňuje pohyb nebo vytváří vnější vzhled jedince,

- oběhová soustava, která zajišťuje v těle transport látek jako je kyslík nebo další živiny k zajištění hormonální regulace celé osobnosti. Patří sem štítná žláza, pohlavní žlázy, nadledvinky nebo hypofýza,
- nervová soustava, která přijímá podněty z okolí prostřednictvím receptorů, následně tyto podněty – informace zpracovává a vyhodnocuje prostřednictvím centrální nervové soustavy.

2.3 Sociální útvary

Předmětem sociologie je člověk jako součást sociálních skupin, ne jako jednotlivec. V této části kapitoly se budu věnovat sociálním útvarům, sociálním skupinám a jejich rozdělení podle různých kritérií.

Sociální skupinu můžeme charakterizovat jako celek tvořený lidmi, kteří jsou spojeni neformálními či formálními vazbami, mají společný cíl, k dosažení cíle vyvíjejí společnou činnost, přičemž dbají na skupinové normy. (Závodný Pospíšil, 2013)

Aby mohla být sociální skupina označena za sociální skupinu, musí splňovat několik kritérií. Ve skupině jsou pravidelné dlouhotrvající vztahy, skupinové vědomí a pocit „my“, existují zde skupinové normy a společný cíl, dochází k interakci neboli komunikaci a vzájemnému působení.

Výzkumy ukazují, že lidé, kteří žijí v sociální izolaci (např. osaměle žijící osoby nebo vězni) mohou trpět různými duševními poruchami.

Během života se stáváme členy mnoha sociálních skupin. Prostřednictvím nich získáváme zkušenost se sociálním prostředím, přičemž jsme jeho součástí. Závodný Pospíšil (2013) dělí sociální skupiny na základě několika kritérií na:

- **malé** – podle některých autorů tvoří malou skupinu už dva jedinci, podle jiných je sociální skupina tvořena minimálně třemi jedinci. Horní hranice bývá považována 40 osob. Podstatou malé skupiny je, že se její členové znají, osobně se setkávají a komunikují tváří v tvář (face to face). V procesu začleňování člověka do společnosti jsou malé skupiny nejdůležitější. Za malou sociální skupinu můžeme považovat školní třídu, vojenský oddíl nebo partu kamarádů

- **velké** – vzhledem k počtu členů není možné, aby se všichni znali. Komunikace probíhá zprostředkovaně prostřednictvím jiných členů skupiny nebo prostředků hromadné komunikace. O národu můžeme mluvit jako o velké sociální skupině
- **primární** – příkladem primární skupiny je rodina, která má velký vliv na uspokojování citových potřeb člověka a formování osobnosti. Mezi členy skupiny jsou silné a trvalé emocionální vazby. Dochází k bezprostřednímu kontaktu mezi členy skupiny
- **sekundární** – tyto skupiny vznikají za účelem dosažení určitého cíle či splnění nějakého úkolu. Příkladem sekundární skupiny je tým spolupracovníků, jejichž společným cílem je splnit pracovní úkol. Citové vazby k ostatním členům skupiny nejsou tak silné
- **formální** – tyto skupiny vznikají z podnětu organizace či instituce za určitým účelem. Vztahy mezi členy bývají většinou neosobní. Formální skupiny fungují na vztahu nadřízenosti a podřízenosti. Je pro ně typické hierarchické uspořádání, platí zde jasná a předem daná pravidla, předpisy, normy a jejich porušení se trestá. Jako příklad formální skupiny uvedu poslance, kteří se musí řídit jednacím řádem Poslanecké sněmovny.
- **neformální** – členy neformálních seskupení spojují přátelské a emocionální vazby. Pravidla nejsou předem daná, utvářejí se postupně. Členem takové skupiny se člověk stává z důvodu uspokojení psychických a sociálních potřeb např. zábava. Jako příklad mohu uvést zaměstnance podniku, kteří jsou po práci na kávu. Jdou se pobavit.
- **členské** – jsme jejími členy ať rádi či neradi, na tom nezáleží (např. parta, školní třída nebo zájmový kroužek)
- **referenční** – jejím členem nejsme, ale chtěli bychom být a čím víc bychom v ní chtěli být, tím větší vliv má na naše chování a myšlení. Jako příklad mohu uvést skupinu vysokoškolských studentů. Pokud se budu chtít dostat do skupiny vysokoškolských studentů, obětuji čas s kamarády a naplno se budu věnovat přípravě na přijímací zkoušky, abych se na vysokou školu dostala.

2.4 Socializace

Některé povahové rysy a vlastnosti, které ovlivňují naše chování, jsou do určité míry vrozené. Velký vliv na utváření osobnosti má sociální prostředí. Na svět přichází každý člověk jako biologická bytost a bez působení ostatních lidí by se společenskou bytostí nestal. Jestliže by člověk vyrůstal izolovaný od ostatních, řídil by se pouze svými reflexy a pudy. Důkazem jsou tzv. vlčí děti.

Proces socializace je chápána jako proces začleňování člověka do konkrétní společnosti, během něhož si osvojuje dovednosti, hodnoty, normy a sociální role potřebné pro různé životní situace a pro žití ve společnosti druhých lidí. Tento proces je celoživotní. (Závodný Pospíšil, 2013)

Než se dostanu k druhům socializace, je potřeba se zmínit o komunikaci. Dovednost správně komunikovat, je jednou z nejdůležitějších dovedností pro utváření sociálních vztahů. Proto je každé dítě vedeno k tomu, aby si postupně osvojilo jazyk dané společnosti.

Jak jsem již uvedla, proces socializace je celoživotním procesem. Podle povahy působení rozlišuje Závodný Pospíšil:

- **primární socializace** – probíhá především v rodině a je úzce spjata s výchovou. Dítě si vytváří prostřednictvím svého nejbližšího okolí hygienické a kulturní návyky, učí se přiměřeně vyjadřovat své city, chovat se v souladu s mravními zásadami. Na základě řeči se učí rozvíjet rozumové schopnosti a v neposlední řadě se učí rozvíjet sebedůvěru, sebekontrolu a sebeúctu. S přibývajícím věkem se dítě nejprve stává kamarádem ve školce, potom žákem základní nebo střední školy nebo členem kroužku. V období dospívání přestává být rodina pro jedince klíčovým socializačním činitelem. Významným činitelem se stávají především vrstevnické skupiny, které mohou člověka také přivést k různým druhům sociální patologie
- **sekundární socializace** – probíhá v dospělosti a ve stáří. Jedinec je už socializován, a přesto se musí umět vypořádat se změnami, ke kterým v životě dochází. Většinou k ní dochází při změně zaměstnání, odchodu do důchodu, ovdovění nebo přestěhování se do země s jinou kulturou.
- **resocializace** – je proces osvojení si zcela odlišných vzorců chování a hodnot. Tento pojem označuje i proces znovuzачlenění jedince do společnosti. Jako příklad

možu uvést člověka propuštěného z výkonu trestu. Během výkonu trestu je jedinec od společnosti izolován a musí se znovu naučit ve společnosti žít.

Mezi významné socializační činitele patří rodina, přátelé, vrstevníci, učitelé, kolegové v zaměstnání, ale i média. Zda proběhla socializace úspěšně, se ukáže až v dospělosti.

Správně socializovaný člověk je schopen navazovat a dále rozvíjet sociální vztahy, řešit nastalé situace, být nezávislý a přijmout plnou odpovědnost za své jednání.

Sociální izolace a osamělost

Být sám je někdy zdrojem stresu, někdy žádoucí. Osamělost a pocit sociální izolace může být jedním z rizikových faktorů psychosomatických onemocnění. Z lékařského hlediska se sociální izolace a osamělost počítá mezi rizikové faktory vzniku kardiovaskulárních chorob, vysoké hladině cholesterolu nebo vysokého krevního tlaku.

Samotu člověk využívá proto, aby unikl ze svého sociálního prostředí, hledal nová řešení, načerpal sílu nebo se vyrovnal se změnami v životě. Volíme ji proto, abychom získali nějakou hodnotu.

Osamělost znamená ztrátu vztahů, pocit, že nemáme nikoho blízkého. Nezískáváme žádné hodnoty, naopak je ztrácíme. Je přirozené, že se osamělosti člověk bojí a snaží se jí vyhnout. Sociálně izolovaný jedinec má pocit, že není pro druhé dostatečně dobrý, aby mu věnovali svou pozornost. Reakcí osamělého člověka je o to větší snaha upoutat pozornost ostatních třeba lhaním. (Psychologie dnes, 2005)

Slova „být sám“ znamenají pro některé lidi osamocenost, ohrožení, opuštěnost, nejistotu nebo nudu. Lidé, kteří pracují ve službách a denně se setkávají s lidmi, potřebují být více sami. Oproti tomu pracovníci v laboratořích, ve skladech, kteří nejsou tak často v interakci, většinou tento nedostatek vyvažují členstvím v různých klubech, pokud se z nich nestanou samotáři.

Podle psychologů má pro rozvoj dětské psychiky význam naučit děti prožívat samotu. Když jsou děti sami, jsou schopné využívat svou fantazii a rozvíjet kreativitu. (Psychologie dnes, 2005)

2.5 Rodina

Jak jsem již výše uvedla, rodina patří mezi významné socializační činitele. Rodinu charakterizujeme jako skupinu jednotlivců spojených příbuzenskými a citovými vazbami. Je první primární neformální malou skupinou. Má velmi klíčovou roli v procesu socializace a je důležitá pro fungování celé společnosti. V rodině se jedinec učí žít s ostatními osobami, respektovat sociální role a pravidla. Její vzájemné vztahy jsou vymezeny rodinným právem. (Bartoníčková, 2009)

Bartoníčková (2009) uvádí základní funkce rodiny:

- biologicko-reprodukční – plození potomků, legální uspokojování sexuálních potřeb,
- ekonomická – společné hospodaření, prostor pro uplatňování různých strategií ať už jednotlivců nebo v rodinných firmách,
- výchovná, socializační – výchova a vzdělávání dětí jako je řeč, jazyk, společenské chování, tradice a zvyky. Prostřednictvím rodiny se jedinci dostávají do dalších společenství (rodiny známých či kamarádů rodičů, sousedi atd.),
- emocionální – měla by poskytovat pocit bezpečí, opory, uznání a uspokojovat citové potřeby všech členů.

Krize v rodině

Vedle výchovy mají velký vliv na socializaci i citové vazby v rodině a vzájemné chování jejich členů. V posledních desetiletích upozorňuje mnoho odborníků na procesy a změny ve fungování rodiny. Pro většinu lidí rodina stále představuje přirozené prostředí, které poskytuje řád, bezpečí, jistotu, oporu, lásku, porozumění a další hodnoty, ale je zřejmé, že tradiční rodina ztrácí na významu. Zaznamenáváme klesající počet uzavřených manželství, stoupající míru rozvodovosti, nové formy soužití (soužití nesezdaných partnerů, registrovaná partnerství nebo dobrovolné samostatné žití tzv. singels) nebo klesající porodnost. (Závodný Pospíšil, 2013)

Mnozí rodiče si během rozvodového řízení vůbec neuvědomují, jak těžce mohou jejich vlastní děti jejich rozchodem trpět a strádat. Pomoc těmto dětem je stejně naléhavá a důležitá jako v případech sexuálního zneužívání či domácího násilí. V opatrovnických sporech může být pro dítě psycholog užitečný podobně jako stará ožmoulaná přikrývka,

která mu v nejranější fázi života pomáhala zvládnout neustálé mizení milovaných blízkých, čímž postupně začal proces přirozeného osamostatňování. (Psychologie dnes, 2008)

2.6 Vliv médií na děti a jejich vývoj

Rozhlas i kniha patří mezi dobře dostupná média, setkáváme se s nimi každý den a mají vliv na vývoj člověka v jakékoli etapě jeho života. Považuji za důležité, abych se v této části kapitoly zmínila o vlivu médií na děti a na jejich vývoj.

Jsou-li děti dlouhodobě vystaveny médiím, má to zdravotní dopady na vývoj mozku, zvýšenou agresivitu, obezitu, předčasnou sexuální aktivitu, užívání alkoholu nebo drog a v neposlední řadě může mít vliv na špatné výsledky ve škole. V minulosti byla výchova a vzdělání zajišťovány pomocí slova a knihy, dnes jsou nahrazeny videem, fotografiemi, filmy, televizí nebo počítačem. (Závodný Pospíšil, 2013)

Formy vztahu mezi mladými lidmi a médii podle Závodného Pospíšila jsou:

- děti a mládež se stávají předmětem zájmu médií – média mluví o dětech
- děti a mládež se s médii setkávají jako uživatelé (čtenáři, diváci, posluchači) – média mluví k dětem
- děti a mládež se samy podílejí na mediální tvorbě (autorsky, technicky nebo organizačně) – děti mluví prostřednictvím médií

Dále Závodný Pospíšil (2013) upozorňuje, že je nutné věnovat zvýšenou pozornost vztahu média – děti před možným působením negativních mediálních obsahů na jejich psychiku a vývoj (prezentované násilí, narkomanie, sex atd.).

Jednou ze speciálních stanic Českého rozhlasu je Rádio Junior, kde si nejmenší posluchači mohou vybírat z programové nabídky pohádek, písniček nebo soutěží.

3 SOUČASNÉ POJETÍ KNIHY A ROZHLASU

V poslední kapitole své bakalářské práce se budu zabývat současným pojetím knihy a rozhlasu, vysvětlím, jaký vliv může mít na jedince literární tvořivost a jaký vliv může mít na psychiku člověka hudba.

3.1 Současné rozhlasové vysílání

Přelom 19. a 20. století znamenal zásadní změnu pro společnost. Díky nových technologiím a rozvoji sociální společnosti, nabyli pracující lidé volný čas. Média sehrávají aktivní roli ve volném čase každého člověka. Rozhlasové stanice oslovují své posluchače vysíláním populární hudby, písničkami na přání, besedami na aktuální témata, přenosy sportovních pořadů, talk show, rozhovorů, debat a diskusí. Pro mladé posluchače mají rádia ve své nabídce různé soutěže a hry. (Závodný Pospíšil, 2013)

V současné době vysílá na území České republiky řada převážně soukromých rozhlasových stanic. Naprostá většina z nich působí pouze regionálně jako je Radio Relax, nebo Radio Blaník. Licenci pro celoplošné vysílání má několik soukromých stanic např. Frekvence1, Evropa 2 nebo Rádio Impuls. Na našem území vysílají i veřejnoprávní subjekty. Z domácích budu jmenovat Český rozhlas, dále pak francouzské RFI (Radio France Internationale) nebo britská BBC World Service. Zvláštním druhem rádia, které v České republice vysílá, je nezisková křesťanská stanice, brněnské Radio Proglas. (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Rozhlas>)

Český rozhlas provozuje speciální stanice, Český rozhlas D-dur, Český rozhlas Jazz, Český rozhlas Radio Wave a Rádio Junior. Poslední dvě zmiňované Rádio Wave, pro mladé posluchače, a Rádio Junior, stanice určená pro nejmladší posluchače) byly zřízeny na jaře roku 2013. (www.rozhlas.cz)

Rozhlasová stanice Český rozhlas nabízí svým posluchačům komplexní informační servis o událostech doma i v zahraničí, o situaci v dopravě, aktuální zprávy o počasí, zajímavé reportáže a rozhovory se zajímavými osobnostmi.

Rozhlas je na rozdíl od televize osobním médiem a poslech je vyloženě individuální záležitost každého člověka. Poslouchat rozhlas můžeme poslouchat v autě, na zahradě, na svém mobilním telefonu třeba při sportu. Rádio osloví přes den mnoho lidí, protože bývá

často využíváno jako kulisa při jiné práci. Nejvíce posluchačů mají stanice ráno, poté v poledne a odpoledne, ve večerních hodinách poslechovost klesá, lidé většinou usedají k televizi. (Závodný Pospíšil, 2013)

3.2 Působení literární tvořivosti na jedince

Tvůrčí psaní působí na lidskou psychiku mimořádně blahodárným způsobem. Terapie poezií a literaturou sahá až do starověku. Pro pisatele, a zvláště pro introverty, je psaní ideálním ventilem, jak si udělat přehled svých problémů a lépe se v nich zorientovat. Poezie může pomoci v osobním růstu nebo může působit léčivě na duši. Pojem biblioterapie byl použit poprvé v roce 1916. Jedná se o léčbu četbou, kdy pacienti diskutují o přečtených příbězích, vžívají se do jednotlivých postav. I Sigmund Freud docenil význam poezie pro poznávání hlubin lidské psychiky a vyjádřil se, že podvědomí neobjevil on, ale básníci. Tvůrčí psaní deníků, prózy nebo memoárů zůstává víceméně omezeno na oblast soukromí a jedná se o čistě individuální psychoterapii příslušného autora. O tématech ze svého soukromého života píše především ženy. Tvůrčí psaní nám napomáhá se podívat na problémy a potíže s odstupem času a nadhledem. Je to příležitost vzít tužku do ruky a svěřit své myšlenky, rodinné příběhy, partnerské nebo pracovní problémy, traumata z dětství nebo starosti s dětmi, papíru. Franz Kafka napsal dílo *Proces* i z psychických důvodů. Psáním se dá upustit pára emocím, pocitům křivdy a podobně. Papír může být mnohdy lepší „vrba“ než kamarád. (Psychologie dnes, 2012)

Biblioterapie

Biblioterapie je metoda psychoterapie, která využívá podpůrné a léčebné účinky četby. Může vést k znovuoživení pacientovi radosti ze života nebo jeho osobní spokojenosti. Četba může pozitivně ovlivnit psychosomatický stav léčeného a posílit jeho psychickou odolnost a vyrovnanost. Navíc pomáhá k rozvoji fantazie, kritického myšlení, komunikačních dovedností nebo tvořivosti. Je vhodná pro všechny sociální i věkové skupiny. K terapii se používají beletristické či naučné knihy. Počátky biblioterapie jsou spojovány se zřízením knihoven v nemocnicích, v rehabilitačních střediscích, pečovatelských domech, centrech pro uprchlíky nebo ve věznicích. V Západní Evropě a v USA se v současnosti biblioterapie využívá pro léčbu duševních poruch. Dílčí metodou je například hagioterapie (léčba prostřednictvím náboženských textů), poetoterapie (terapie

prostřednictvím poezie) nebo pohádkoterapie (terapie skrze dětskou literaturu, především pohádky). (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Biblioterapie>)

Psaní deníků v dospívání

V deníku se odráží osobnost pisatele a jeho zážitky. Zejména v období dospívání mají, jako prostředek sebevyjádření, zvláštní význam. Deníky nejsou pouze obrazem života svého autora, ale i jeho významnou součástí. Mnohých dospívajících, ve větší míře dívek, jsou takové záznamy součástí života. Deník je pro ně prostor pro zaznamenávání myšlenek, pocitů, zážitků a postřehů. Nejčastějšími tématy jsou vztahy s lidmi, kteří jsou pro pisatele důležitými. Období střední adolescence je doba zvýšeného egocentrismu, introspekce a sebereflexe, přibývají nové zkušenosti, nové vztahy, erotické zážitky a emoce s nimi spojené. V tomto období začínají adolescenti psát své deníky, ať už ve větší míře dívky, tak i chlapci.

Dívky častěji popisují svoje pocity a myšlenky nebo problémy s láskou, kdežto chlapci spíše komentují dění kolem sebe. Jaroslav Foglar nabádal ke psaní deníků ve svých dílech. Své deníky někteří pisatelé prezentují i na internetu, tzv. blogy. Důvodem k psaní deníku může být i fakt, že se autor cítí být osamělý nebo mu chybí kamarád, kterému by se svěřil. Deník pro ně znamená kamaráda a nabízí určité zakotvení, zachycuje pokusy o nalezení pisateli identity a utváří jeho sebepojetí. Člověk si tak utřídí myšlenky, pojmenuje svoje starosti a může je snáze pak řešit, nebo se vyjádřením emocí uklidní. Psaní deníku může být pro autora i jednoduše zajímavá a zábavná činnost, trénink písemného vyjadřování a stylistické obratnosti. Z obavy, že se deník dostane do nepovolaných rukou, některé události dospívající zamlčí. Autor bývá někdy, s odstupem času, překvapen co napsal, protože později má tendenci se na popsanou situaci dívat pohledem pozorovatele. (Psychologie dnes, 2004)

3.3 Vliv hudby na psychiku člověka

Pokusy s hudbou ukazují, že je schopna v člověku probouzet násilí, na druhé straně je v určité míře schopna ovlivňovat stupeň inteligence. Klíčovou úlohu při výběru typu hudby hraje okolí a kulturní zvyklosti společnosti, ve které jedinec žije. Někteří lidé hudbu poslouchají při jízdě autem nebo jako zvukovou kulisu při jiné činnosti. Výběr žánru a samotného poslouchání, závisí na momentální situaci jedince.

Hudba může spouštět posluchačovi fantazie, jiným je lékem nebo rozptýlením osamělosti, poskytuje emocionální zážitek, zároveň je médiem, které sblíží lidi. Hudební produkce ovlivňuje člověka na mnoha úrovních ať už jeho osobní jednání nebo sociální chování. Podle psychologů rozvíjí kreativitu i pohybové schopnosti člověka, stimuluje určitá mozková centra a ovlivňuje funkci dalších center. Vzniklo několik vzdělávacích programů, které dohromady kombinují hudební výchovu s výchovou informačních technologií nebo matematiky.

Různý typ hudby může ovlivňovat člověka také v závislosti na typu činnosti, kterou se právě zabývá. Pokud řešíme náročný úkol, který vyžaduje velkou koncentraci, hudba nás v podstatě ruší, při duševní nebo fyzické činnosti nám může hudba pomoci. Např. při ranní rozcvičce nebo při běhání. Lze říci, že je-li člověk schopný poslouchat hudbu, bude schopen i lépe naslouchat ostatním lidem. (Psychologie dnes, 2000)

Muzikoterapie

Muzikoterapie se používá při léčbě úzkosti, zmírňuje bolest a pocit strachu např. při stomatologických nebo chirurgických zákrocích. Dále působí na srdeční rytmus, dýchání, krevní tlak nebo motoriku.

Nejstarší zmínky o spojení medicíny a hudby pocházejí z Bible. Král Saul trpěl depresemi a David ho hrou na harfu léčil. (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Muzikoterapie>)

Při poslechu si jedinec vybavuje představy, myšlenky a vzpomínky, které v něm hudba probouzí a posléze tyto svoje pocity a individuální asociace probírá, buď s terapeutem, či s ostatními členy ve skupině, pokud se jedná o skupinovou terapii. (Psychologie dnes, 2000)

Muzikoterapie rozdělujeme na individuální, skupinovou nebo hromadnou.

Při skupinové muzikoterapii může docházet k silnějším prožitkům, protože účastníci spolu komunikují a vzájemně se tak podněcují k jejich otevřenosti, pomáhají si je zachytit a pojmenovat. (Psychologie dnes, 2005)

Léčba hudbou se užívá např. u autistických dětí, tzv. akustická dieta kdy se dětem omezí zvukové podněty pouze na triangly nebo zvony, při léčbě alkoholismu nebo toxikomanie. Aktivní muzikoterapie je účinná pro psychicky a somaticky zaostalé děti k jejich rozvoji. (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Muzikoterapie>)

Muzikoterapie je, podle Jungova pojetí psychoanalýzy, hlavní léčebnou metodou, neboť hudba může svými specifickými prostředky pronikat do hlubších vrstev osobnosti než mluvené slovo.

Obvykle se užívají lidové písně, etnická hudba a pro některé účely se hodí dokonce agresivní rytmická hudba. Obvykle se klade důraz na schopnost hudby působit. Často se vybírají všeobecně přijatelné klasicko-romantické skladby od Beethovena, Čajkovského nebo Chopina, které vyvolávají intenzivní reakce nebo citové prožitky. (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Muzikoterapie>)

Hudební produkcí proti depresi

Deprese je hojně diskutované onemocnění jak odborníky, tak laiky, a stává se civilizačním problémem. Nejen u depresí má hudba vliv jak na emoční zklidnění, soustředění, odreagování, tak na posilování vztahů k ostatním lidem a poznávání okolního světa. Při depresi je oslabena vazba na svět a vztah k vlastní osobě. Terapeuticky je užitečná jakákoli hudba, ať už vážná, klasická či moderní.

Hudba má za úkol vyvolat v nás citovou rezonanci. Hudební zážitek přispívá depresivnímu člověku k utváření pocitu životní smysluplnosti. Různé hudební žánry mohou na různé lidi působit různě. Hudba, kterou jeden člověk vnímá jako smutnou, může na druhého působit klidně nebo ho dokonce povzbuzovat. Hudební prožitek je ovlivněn i prostředím, v němž se nacházíme. Jinak vnímáme melodii doma v obýváku než na koncertě či v koncertní síni. (Psychologie dnes, 2005)

3.4 Knižní trh

V této části kapitoly se zmíním o knižním trhu, který je specifickým odvětvím hospodářství a kultury každého státu. Obecně je knižní trh považován za podnikatelskou oblast významnou pro kulturní rozvoj státu. Vydávání knih zaujímá první místo v oblasti tzv. kreativního průmyslu, neboť roční obrat nakladatelství se v celé Evropské unii odhaduje na 24 miliard eur, což odpovídá knihám asi za 44 miliard v konečných cenách. (Pistorius, 2011)

Se stále zvětšující se populací roste nejen počet potenciálních čtenářů, ale i počet nakladatelů a vydávaných knih. Pistorius (2011) uvádí dle světové organizace nakladatelů IPA tyto počty vydávaných titulů. Rok 2004 – 13 989 titulů, v roce 2005 – 13 707 titulů,

následující rok 2006 – 17 019 titulů, v roce 2007 – 16 089 titulů a v roce 2008 – 16 386 titulů.

Sociologie knižního prodeje

Ze statistických šetření provedených vesměs v zahraničí vyplývá, že knihy kupují více ženy (60 %) než muži (40 %). Samozřejmě může být poměr v žánrové skladbě jiný. Ženy více nakupují romány pro ženy a kuchařky, muži dávají přednost odborným knihám nebo mapám.

Pistorius (2011) uvádí následující trendy, které se v celosvětovém měřítku se projevují:

- odklon od beletrie k literatuře faktu a odborným publikacím,
- vzestup odborné literatury,
- vzestup dětské literatury,
- příklon k vizuální informaci (velké ilustrované knihy, komiksy).

Produkce českých knih

Dle informací poskytovaných Národní knihovnou ČR byla žánrová skladba české knižní produkce v letech 2001 – 2009 následující: přírodní vědy – 13 %, technické vědy, zemědělství – 7 %, ekonomie, právo, politika – 18 %, společenské vědy, umění – 25 %, všeobecné, beletrie – 37 % . (www.nkp.cz)

V roce 2009 činil podíl beletrie na celkové produkci zhruba 25,4 % (4 475 ks), podíl dětských knih 7,8 % (1 367 ks) a podíl učebnic a vysokoškolských skript asi 8,5 % (1 489 ks). (www.nkp.cz)

Za zmínku stojí i informace, že dle statistických údajů tvořily v letech 2000 – 2009 ve 30,3 % knihy přeložené z cizích jazyků. Dominantními jazyky, z nichž se překládá do češtiny, jsou němčina a angličtina, na třetím místě je francouzština, z ostatních jazyků se překládá velmi málo. (Pistorius, 2011)

Pro zajímavost uvedu, že Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně vydala v roce 2007 celkem 104 titulů a zaujímá 23. místo ze 40 nakladatelů, přičemž kritérium pro sestavení pořadí bylo alespoň 50 vydaných titulů. (www.nkp.cz)

Existuje databáze České knihy, což je bezplatná internetová databáze, která umožňuje nakladatelům okamžité oznámení vydání nového titulu. Do databáze zadávají data o svých novinkách právě nakladatelé bezprostředně po jejich vydání. Čtenáři zde naleznou

informace o nejnovějších knihách a údaj o jejich ceně. Databáze České knihy umožňuje vyhledávat informace o knižních titulech podle různých kritérií. V současné době se v ní objeví zhruba 7 500 nových titulů ročně. (Pistorius, 2011)

Čerstvé informace o nových knihách můžeme hledat na internetu v databázích velkých distributorů a internetových obchodů jako jsou např. Kosmas (www.kosmas.cz), řetězec prodejen Jan Kanzelsberger (www.kanzelsberger.cz) nebo na stránkách jednotlivých nakladatelství. Nevýhoda může být v tom, že všechny tyto databáze zpravidla uvádějí pouze knihy, které mají distributoři právě na skladě.

3.5 Knihovny

Tato část kapitoly je věnovaná problematice knihoven, protože veřejné knihovny jsou důležitým prvkem knižní kultury každého národa (v ČR je v současné době 6 000 veřejných knihoven a 5 500 knihoven školních).

Knihovna je instituce, která slouží primárně ke zpřístupnění knih veřejnosti. Moderní knihovny svému čtenáři neposkytují pouze služby spojené s knihami či periodickými tisky, ale nabízejí například datové nosiče, média, a přístup na internet. Některé knihovny pořádají pro své čtenáře besedy s autory a autorské čtení. Pro děti se každoročně pořádají Noci knihoven, kdy mají děti možnost v knihovně přespat.

První knihovny vznikají již ve starověkých civilizacích po objevu písma. Nejznámější a nejslavnější je Alexandrijská knihovna. Byla považována za centrum vzdělanosti. Za vlády Julia Caesara, v roce 30 př. n. l., měla 700 tisíc rukopisů na pergamenových svitcích plných poznatků z oboru matematiky, fyziky, astronomie, lékařství a historie. V roce 48 př. n. l. zčásti vyhořela a v roce 389 byla během náboženských bouří zcela zbořena. V brzké době byla znovuvybudována a až do roku 643 pokračovala ve své vědecké činnosti, tedy do doby než Alexandrii dobyli Arabové.

Ve středověku funkci knihoven převzaly křesťanské kláštery. První klášterní knihovna na našem území vznikla na konci 10. století v břevnovském klášteře. V období vrcholného středověku vznikají v kláštorech písařské dílny, kde se literární díla rozmnožovala opisováním, jak popise Umberto Eco ve svém díle *Jméno růže*. V souvislosti se založením Univerzity Karlovi v roce 1348, byla též založena první světská knihovna v českých zemích. V 16. století vzniklo velké množství knihoven, které patřily šlechtickým a

měšťanským rodinám. Na konci 18. století se začalo rušit velké množství klášterů a jejich knihoven. Tehdejší situace dala možnost vzniku knihovnám veřejným.

V České republice máme školní knihovny, knihovny vysokých škol, z těch velkých budu jmenovat např. Národní knihovnu České republiky, Moravskou zemskou knihovnu v Brně, Státní technickou knihovnu, Národní lékařskou knihovnu, Národní pedagogickou knihovnu Komenského, Knihovnu Ústavu zemědělských a potravinářských informací, Knihovnu Národního filmového archivu nebo Parlamentní knihovnu České republiky. (Pistorius, 2011)

Když vydavatel vydá novou knihu, je povinen odevzdat bezplatně a na své náklady z každého vydání neperiodické publikace nejpozději do 30 dnů ode dne vydání tzv. povinné výtisky těmto knihovnám: 2 povinné výtisky Národní knihovně České republiky; 1 Moravské zemské knihovně v Brně; 1 Státní vědecké knihovně v Olomouci; 1 povinný výtisk dle sídla vydavatele místně příslušné regionální státní vědecké knihovně (Kladno, České Budějovice, Plzeň, Ústí nad Labem, Liberec, Hradec Králové, Ostrava). Jestliže se jedná o publikaci slepeckým písmem, pak navíc ještě 1 povinný výtisk Knihovně a tiskárně pro nevidomé K. E. Macana v Praze.

Při nesplnění této povinnosti, může Krajský úřad uložit pokutu až do výše Kč 50 000,-. Současná praxe je taková, že pokuty se prakticky nevybírají. (Pistorius, 2011)

Pro zajímavost uvádím tabulku, publikovanou v ročence ***Veřejné knihovny regionu Břeclavska v roce 2012. Městská Knihovna Břeclav. Břeclav: březen 2013.***

Tabulka obsahuje statistické údaje za rok 2012. Základním kritériem při výběru obce byl přibližně stejný počet obyvatel. Moravský Žižkov a Zaječí patří mezi obce nad 1 000 obyvatel. V okrese Břeclav je celkem 21 obcí s počtem obyvatel nad 1 000. V tabulce jsou uvedeny údaje v absolutních číslech a umístění ve srovnání z celkového počtu 21 obcí.

Tabulka č. 1 – Porovnání statistických údajů knihoven za rok 2012

	Moravský Žižkov	Zaječí
Počet obyvatel obcí nad 1000 obyvatel	1 438 obyvatel 9. místo z 21 obcí	1 425 obyvatel 10. místo z 21 obcí
Registrovaní uživatelé – čtenáři celkem	115 8. místo	113 10. místo
Čtenáři do 15 let	56 7. místo	71 1. místo
Počet výpůjček celkem	4 977 9. místo	4 526 12. místo
Počet výpůjček na 1 registrovaného uživatele	43,3	40,1

3.6 E-knihy

Během lidské historie se měnily záznamové technologie a záznamová média. Hliněné destičky a pergamenové svitky nahradil papyrus a později papír. Díky rychlému vývoji technických zařízení je možné, že si do budoucna papír nezachová vůdčí roli jako uchovatel informací a bude vystřídán elektronickými médii a to z důvodu nižší ceny uložení informace.

E-knihy jsou stále ve stadiu objevů a standardizace. Hlavním nedostatkem je zobrazovací systém v zobrazovacích zařízeních. Žádná obrazovka zatím nedokáže nahradit papír, který je lehký, dá se přeložit, lze z něho číst jak na prudkém slunci, tak i v šeru.

Pokud si chce čtenář pořídit e-knihu, nemusí chodit do knihkupectví, pouze si ji stáhne do svého čtecího zařízení. Mezi další výhody patří možnost přizpůsobení formátu čteného textu, písma a prodejci nemusí mít velký sklad vytištěných knih, e-knihy se snadno zálohují, jsou snadno dostupné prostřednictvím internetu a hlavně nespotřebovávají žádný papír ani inkoust.

Na druhé straně jsou zde i nevýhody a nebezpečí. Mezi nevýhody patří zejména to, že e-knihu nemůžeme půjčit nikomu jinému k přečtení, aniž bychom mu neposkytli svoji čtečku. Je zde nebezpečí nelegálních kopií, které má dopad jak na nakladatele, tak prodejce knih. Jestliže získá trh s e-knihami větší zastoupení na trhu na úkor papírových knih, může zlikvidovat velké množství knihkupectví a následně pak celý trh s klasickými knihami.

Faktem zůstává, že e-kniha je oproti tištěné verzi podstatně levnější. Odpadají náklady na polygrafické úpravy a rovněž se sníží náklady na její distribuci. Pistorius (2011) uvádí v přehledné tabulce výpočet nákladů na tištěnou knihu (cca 500 stran knižního textu) a cenu uložení 1 MB dat. Tištěná verze je tisíckrát dražší než elektronické médium.

K e-knize nelze mít jako ke klasické knize citový vztah. E-kniha nestárne, nikdy se neušpiní, neponičí, nelze ji mít v polici a nikdy nemá specifický zápach jako tištěná papírová kniha.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 SOCIOLOGICKÝ VÝZKUM

V této kapitole se zaměřím na vlastní výzkum, pomocí něhož potvrdím nebo vyvrátím stanovené hypotézy. Nejdříve výzkum charakterizuji a vyberu si metodu výzkumu, dále pak určím cíl a hypotézy a v neposlední řadě popíšu respondenty, kteří byli osloveni pomocí dotazníkového šetření.

4.1 Metodika výzkumu

Při sběru dat lze postupovat dvěma způsoby. První metodou je kvantitativní výzkum, jenž zahrnuje pozorování jednotlivých případů, experiment, obsahovou analýzu, měření atd. Nejčastěji používaným prostředkem k získání údajů je dotazník či anketa. Výsledkem těchto metod jsou čísla, kvantitativní údaje, statistika, které jsou poté interpretovány. Kvantitativní výzkum přináší i svá úskalí. Výzkum vyžaduje početnější soubory respondentů i dat. Výstupy jsou sice více reprezentativní a vedou k lépe ověřitelným a srovnatelným výsledkům, ale jejich interpretace bývá náročnější.

Druhou metodou je kvalitativní výzkum. Ten se zaměřuje na malé množství případů a studuje je do hloubky pomocí metody pozorování nebo rozhovoru. Výsledky tohoto výzkumu nelze číselně vyjádřit, badatel je může výstižně a podrobně popsat. (Radvan, 2009)

4.2 Charakteristika výzkumu

Empirická část je založena na výzkumném šetření kvantitativního charakteru. Jako hlavní techniku tohoto výzkumného šetření, jsem zvolila dotazník. Tento dotazník obsahuje 16 uzavřených otázek s možností výběru vždy jedné možné odpovědi z nabízených variant, dále 1 otevřenou otázku, 1 polootevřenou otázku a v závěru dotazníku jsem nabídla prostor pro náměty a postřehy žáků ZŠ k dotazované problematice vztahu mladých lidí ke knihám a rozhlasovému vysílání. Úvodní dvě otázky dotazníku se týkají všeobecných dat charakterizující výzkumný vzorek. Vyhodnocení dotazníkového šetření je uvedeno v přehledných grafech, které ukazují, kolikrát byla každá možnost odpovědi uvedena a kolik respondentů možnost uvedlo.

4.3 Cíl výzkumu a hypotézy

Cílem výzkumu bylo zjistit a porovnat vztah mladých lidí ke knihám a rozhlasovému vysílání. Výsledkem pak bylo vyvrácení nebo potvrzení stanovených hypotéz.

HYPOTÉZY

Na základě cíle výzkumu jsem stanovila tyto hypotézy:

H1 – Předpokládám, že chlapci čtou méně než dívky

H2 - Mladí lidé registrují nové technologie a e-knihy

H3 – Předpokládám, že více než 70 % žáků poslouchá rozhlas

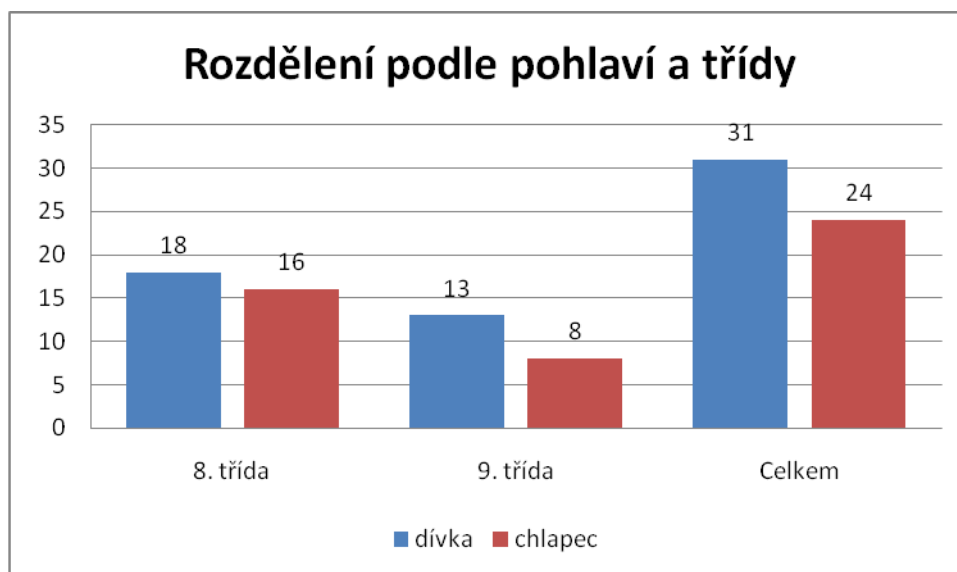
4.4 Charakteristika místa šetření a respondentů

Jako výzkumný vzorek jsem zvolila žáky 8. a 9. třídy **Základní a mateřské školy Chalabalova 2**. Dotazníkového šetření se mělo původně zúčastnit celkem 61 žáků. 6 z nich bylo omluveno pro nemoc. Zúčastnilo se tedy celkem 55 žáků, z toho 18 dívek a 16 chlapců 8. třídy ZŠ a 13 dívek a 8 chlapců 9. třídy ZŠ. Základní škola se nachází v městské části Brno – Kohoutovice a provozuje ji městská část Brno – Střed. Jedná se o úplnou školu s 1. – 9. ročníkem, se školní družinou a školní jídelnou. Součástí základní školy je i mateřská škola. Základní škola chce být kvalitní a příjemnou školou pro všechny a své žáky připravuje na studium na gymnáziích, ekonomických školách nebo uměleckých a řemeslných školách. Posláním základní školy je připravit žáka na vstup do života. Kapacita školy je 400 žáků, skutečný počet žáků je 383 žáků. (www.chalabalova.cz)

5 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

Poslední kapitola této práce je zaměřena na vyhodnocení dotazníkového šetření, jež jsem zaznamenala do grafů, a zhodnocení stanovených hypotéz.

Obrázek č. 1. Rozdělení respondentů podle třídy a pohlaví

Obr. 1. Rozdělení respondentů podle třídy a pohlaví

Úvodní dvě otázky zjišťují rozdělení respondentů podle třídy a pohlaví.

Ve výzkumném souboru bylo celkem 55 účastníků dotazníkového šetření. Dívek bylo v celkovém součtu 31 (56,4 %) a chlapců 24 (43,6 %).

Zjistila jsem, že v 8. třídě je celkem 34 dětí, z toho 18 dívek (52,9 %) a 16 chlapců (47,1 %).

V 9. třídě je celkem 21 dětí, z toho 13 dívek (61,9 %) a 8 chlapců (38,1 %).

Můžeme říct, že rozdíly v zastoupení pohlaví nejsou nijak výrazné, tj. **dívek** bylo celkem **31 (56,4 %)** a **chlapců 24 (43,6 %)**.

Otázka č. 1: Vlastníte průkazku do knihovny?

Obr. 2. Vlastníte průkazku do knihovny?

První otázka dotazníku byla zaměřena na vlastnictví průkazky do knihovny

Výsledky dívek

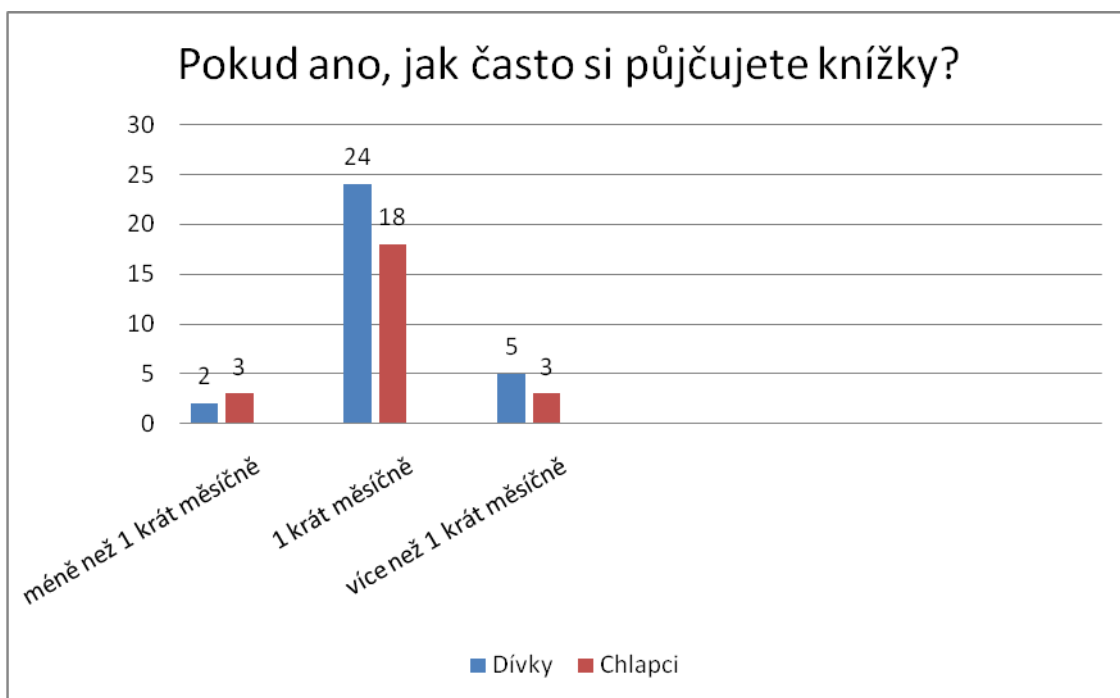
Všechny dívky uvedly, že vlastní průkazku do knihovny, tedy celkem **31 dívek (100 %)**.

Výsledky chlapců

Všichni chlapci uvedli, že vlastní průkazku do knihovny, tedy celkem **24 chlapců (100 %)**.

Je zajímavé, že obě dotazované skupiny, jak dívky, tak chlapci, uvedli, že vlastní průkazku do knihovny. Nabízí se otázka, jestli průkazky do knihovny vlastní dobrovolně nebo z povinnosti.

Otázka č. 2: Pokud vlastníte průkazku do knihovny, jak často si půjčujete knížky?

Obr. 3. Pokud ano, jak často si půjčujete knížky?

Druhá otázka zjišťuje, jak často si respondenti půjčují knížky.

Výsledky dívek

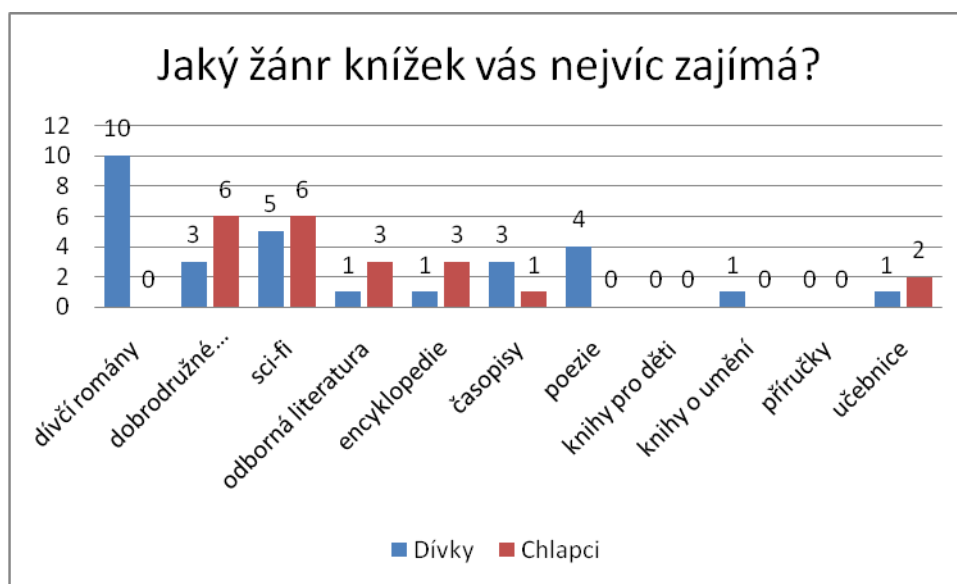
Nejvíce dívek odpovědělo, že si knihy půjčují 1 krát měsíčně, v počtu **24 dívek (77,4 %)**. Možnost půjčovat si knížky více než 1 krát měsíčně, zakroužkovalo **5 dotazovaných (16,1 %)** a méně než 1 krát měsíčně si knížky půjčují **2 dívky (6,5 %)**.

Výsledky chlapců

Chlapci volili též nejčastěji možnost 1 krát měsíčně, celkem **18 chlapců (75 %)**. Možnost půjčovat si knížky méně než 1 krát měsíčně volily **3 chlapci (12,5 %)** a možnost více než 1 krát měsíčně volil stejný počet chlapců, tj. **3 (12,5 %)**.

Z tohoto grafu je patrné, že nejvíce zastoupená frekvence půjčování je jak u dívek (77,4 %), tak chlapců (75 %) možnost 1 krát měsíčně.

Otázka č. 3: Jaký žánr knížek vás nejvíc zajímá?

Obr. 4. Jaký žánr knížek vás nejvíc zajímá?

Třetí otázka je zaměřena na žánr knih, který dotazované zajímá nejvíc. Vybírat mohli z 11 možností.

Výsledky dívek

Z grafu vyplývá, že nejoblíbenějším žánrem dívek jsou dívčí romány. Tuto možnost zvolilo **10 dívek (34,5 %)**, druhé místo zaujímá sci-fi literatura. Ta zajímá **5 účastnic dotazníkového šetření (17,2 %)**. **4 dotazované (13,8 %)** zvolily za oblíbený žánr poezii. Pouze **3 dívky (10,3 %)** zakroužkovaly možnost dobrodružné knížky. Časopisy uvedly též **3 dotazované (10,3 %)**. Odbornou literaturu zvolila **1 účastnice šetření (3,4 %)**. Encyklopedie zajímají taktéž **1 dotazovanou (3,4 %)**. **1 dívka (3,4 %)** uvedla, že ji nejvíc zajímají knihy o umění. Učebnice jako nejzajímavější žánr uvedla též **1 dotazovaná (3,4 %)**. Možnost jako knihy pro děti a příručky nezvolila žádná dívka.

Výsledky chlapců

U chlapců jsou nejoblíbenější žánry dva. Dobrodružné knihy zvolilo **6 chlapců (28,6 %)** a sci-fi taktéž **6 respondentů (28,6 %)**. Pro **3 chlapce (14,3 %)** je zajímavým žánrem odborná literatura, stejný počet chlapců, tj. **3 (14,3 %)** uvedli encyklopedie. Učebnice jsou

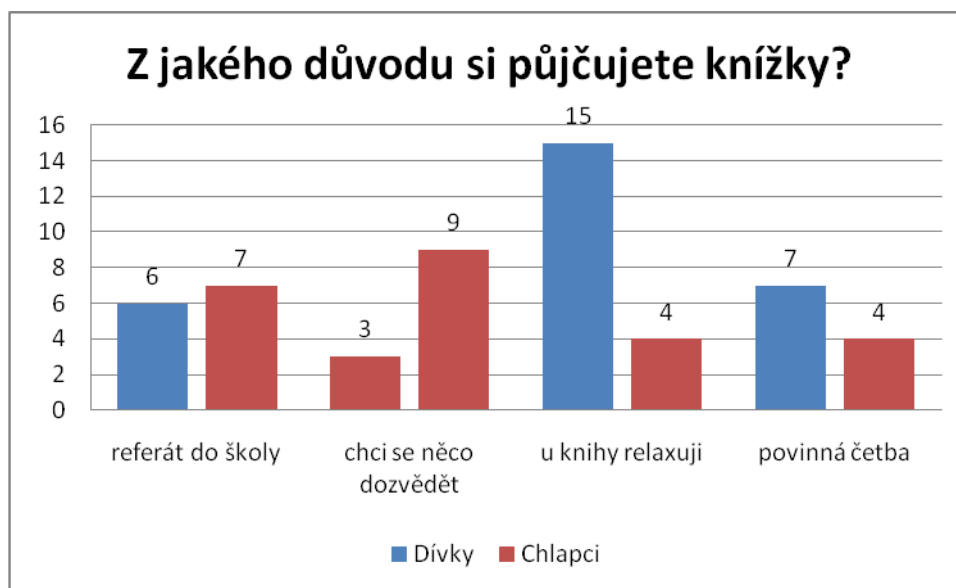

zajímavým žánrem pro **2 chlapce (9,5 %)**. Časopisy zvolil **1 respondent (4,7 %)**. Možnosti poezie, knihy pro děti, knihy o umění a příručky nezakroužkoval žádný chlapec.

Na tuto otázku odpovědělo pouze **29 dívek (93,5 %)**, 2 dívky (6,5 %) na otázku neodpověděly. Chlapců na tuto otázku odpovědělo celkem **21 (87,5 %)**, na otázku neodpověděli celkem 3 chlapci (12,5 %).

Z grafu je patrné, že u dívek vedou dívčí romány, u chlapců dobrodružná literatura a sci-fi. Encyklopedie a odborná literatura patří do oblíbených žánrů chlapců. Dívky dávají přednost časopisům nebo poezii. Jako nezajímavý žánr jsou pro obě pohlaví knihy pro děti a příručky.

Otázka č. 4: Z jakého důvodu si půjčujete knížky?

Obr. 5. Z jakého důvodu si půjčujete knížky?

V této otázce jsem chtěla zjistit, jaký mají dotazovaní důvod si knížky půjčovat.

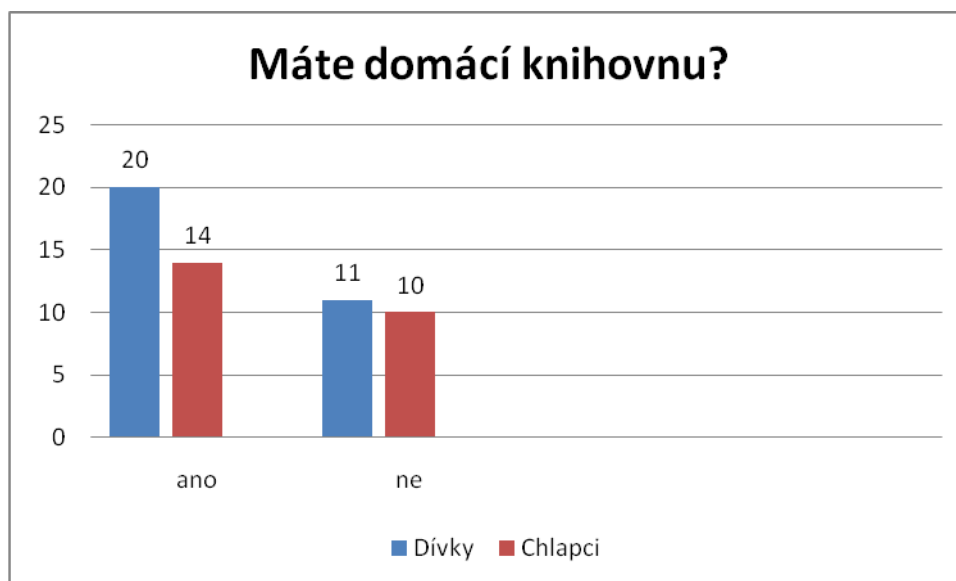
Výsledky dívek

Celkem **15 dívek (48,4 %)** odpovědělo, že u knihy relaxuje, dalších **7 dotazovaných (22,6 %)** uvedlo, že si půjčují knihy kvůli povinné četbě. Kvůli referátu do školy si knížky půjčuje **6 dívek (19,4 %)**. Protože se chce něco dozvědět, si knížky půjčují **3 dotazované (9,6 %)**.

Výsledky chlapců

Nejčastější důvod chlapci volili možnost, že se chtějí něco dozvědět, celkem jich bylo **9 (37,5 %)**. Kvůli referátu do školy si knížky půjčuje **7 chlapců (29,1 %)**. U knihy relaxují pouze **4 chlapci (16,7 %)** a stejný počet, tj. **4 respondenti (16,7 %)** si knížky půjčuje kvůli povinné četbě.

Z výzkumu vyplývá, že dívky u čtení knih hlavně relaxují, chlapci čtou více knihy zaměřené na informace, protože se chtějí něco dozvědět a získané informace mohou využít pro referáty do školy.

Otázka č. 5: Máte domácí knihovnu?

Obr. 6. Máte domácí knihovnu?

V páté otázce jsem zjišťovala, zda mají dotazovaní domácí knihovnu.

Výsledky dívek

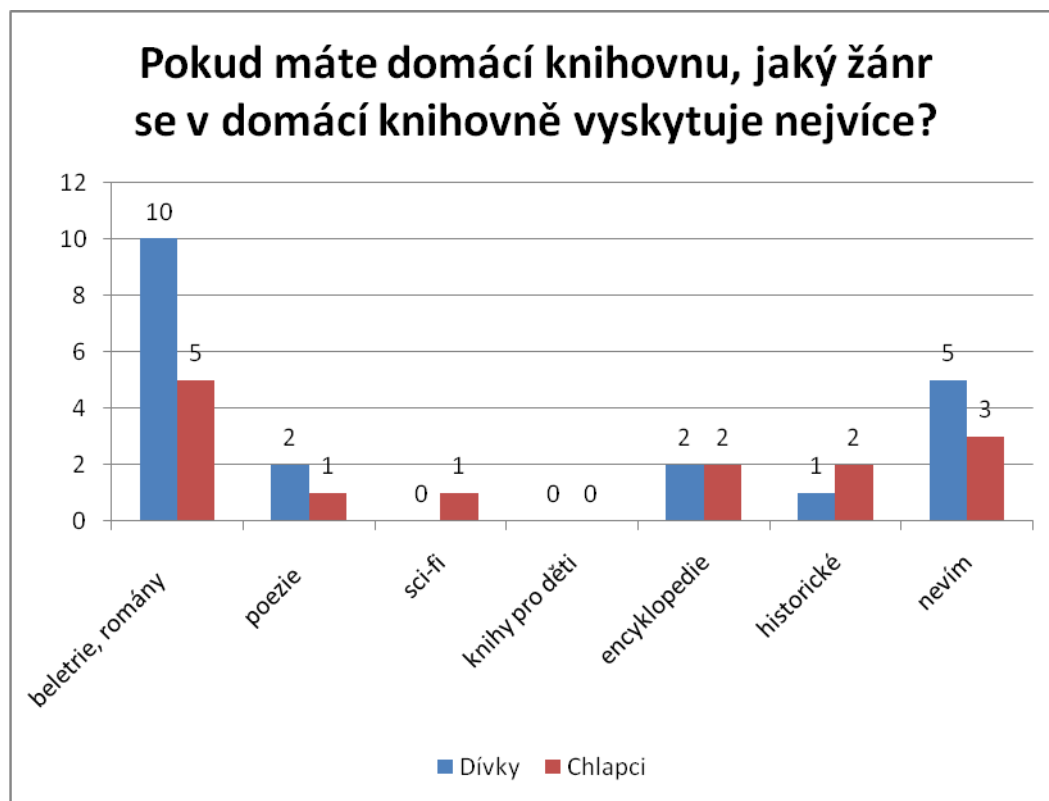
Celkem **20 dívek (64,5 %)** odpovědělo, že mají domácí knihovnu. Že domácí knihovnu nemají, odpovědělo **11 dotazovaných (35,5 %)**.

Výsledky chlapců

Z celkového počtu odpovědělo **14 chlapců (58,3 %)**, že mají domácí knihovnu a **10 dotazovaných (41,7 %)** uvedlo, že domácí knihovnu nemají.

Knihy jsou kulturním bohatstvím každého národa, proto si myslím, že každý by měl mít doma svoji soukromou knihovnu, pokud má vhodné podmínky pro její založení. Problém spatřuji v možnosti nedostatečného místa pro knihovnu např. malý byt.

Otázka č. 6: Pokud máte domácí knihovnu, jaký žánr se v domácí knihovně vyskytuje nejvíce?

Obr. 7. Pokud máte domácí knihovnu, jaký žánr se v domácí knihovně vyskytuje nejvíce?

Na otázku č. 6 odpovídali pouze respondenti, kteří v předchozí otázce uvedli, že mají domácí knihovnu. Respondenti měli možnost si vybrat ze 7 možností.

Výsledky dívek

10 dívek (50 %) uvedlo, že se v domácí knihovně vyskytuje nejvíce beletrie a romány. **2 dotazované (10 %)** uvedly poezii. Jako možnost encyklopedie zvolily též **2 dívky (10 %)**. **1 žákyně (5 %)** zvolila možnost historický žánr. Celkem **5 dívek (25 %)** odpovědělo, že neví, jaký žánr se v jejich domácí knihovně nejvíce vyskytuje. Možnost sci-fi a knihy pro děti nezvolila žádná dívka.

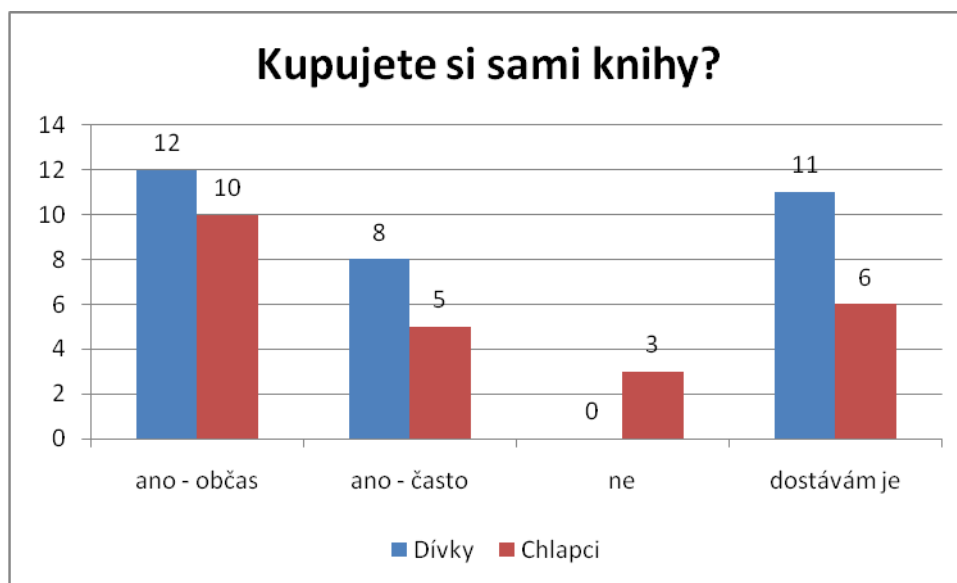
Výsledky chlapců

Celkem **5 chlapců (35,7 %)** uvedlo možnost beletrie, romány. **2 dotazovaní (14,3 %)** uvedli historický žánr. Encyklopedie zakroužkovali též **2 chlapci (14,3 %)**. **1 respondent (7,1 %)** uvedl, že se v jejich domácí knihovně jako nejčastější žánr vyskytuje sci-fi. **3 respondenti (21,4 %)** zakroužkovali možnost nevím.

Na tuto otázku odpovídalo celkem 20 dívek (64, %) a 14 chlapců (58,3 %).

Z grafu vyplývá, že v domácích knihovnách dotazovaných respondentů se nejvíce objevují romány, beletrie, encyklopedie. **5 dívek (25 %)** a **3 chlapci (21,4 %)** neví nebo nedokáže odhadnout, jaký žánr se v jejich domácí knihovně vyskytuje nejvíce.

Otázka č. 7: Kupujete si sami knihy?

Obr. 8. Kupujete si sami knihy?

V této otázce jsem chtěla zjistit, zda si respondenti kupují knihy, případně zda je dostávají.

Výsledky dívek

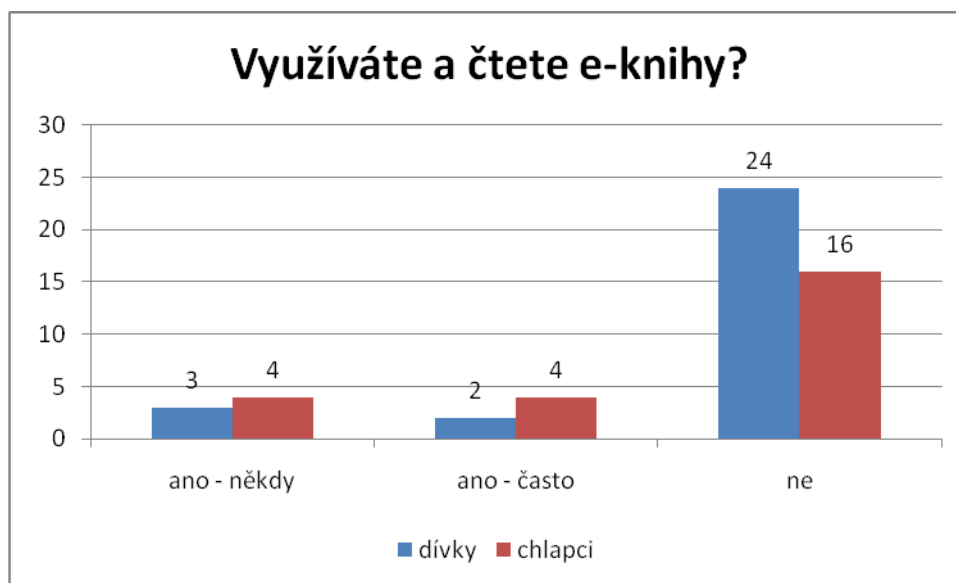
Na tuto otázku odpovědělo celkem **12 dívek (38,7 %)**, že si knihy kupují občas. Často si knihy kupuje **8 žákyň (25,8 %)** a **11 dívek (35,5 %)** odpovědělo, že knihy dostává. Možnost ne nezvolila žádná dívka.

Výsledky chlapců

Celkem **10 chlapců (41,7 %)** odpovědělo, že si knihy kupují občas. **5 dotazovaných (20,8 %)** uvedlo, že si knihy kupují často. Knihy si nekupují **3 respondenti (12,5 %)** a zbývajících **6 chlapců (25 %)** uvedlo, že knihy dostávají.

Výzkum byl proveden u žáků 8. a 9. třídy ZŠ. Z odpovědí vyplývá, že dívky i chlapci si knihy sami kupují, ale zároveň je i dostávají. Děti na Základní škole nemají pravidelný měsíční příjem, proto předpokládám, že si knihy kupují buď z ušetřených peněz z kapesného, nebo jim na pořízení knihy dávají peníze rodiče.

Otázka č. 8: Využíváte a čtete e-knihy?

Obr. 9. Využíváte a čtete e-knihy?

V otázce č. 8 jsem zjišťovala, zda dotazovaní využívají a čtou e-knihy.

Výsledky dívek

E-knihy nevyužívá a nečte celkem **24 dívek (82,8 %)**. **3 dívky (10,3 %)** uvedly možnost někdy a další **2 dotazované (6,9 %)** uvedly, že e-knihy využívají a čtou často.

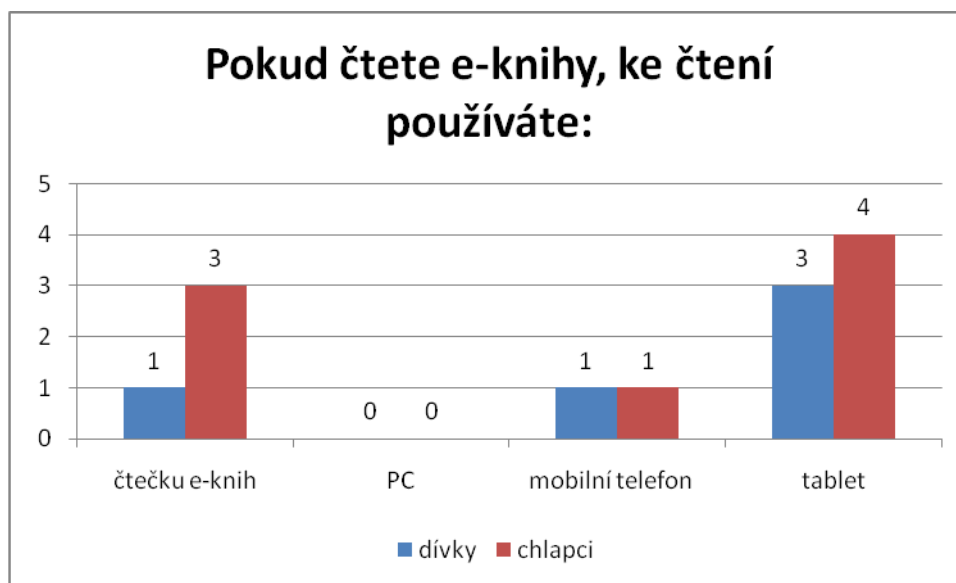
Výsledky chlapců

Celkem **16 chlapců (66,6 %)** uvedlo, že e-knihy nevyužívají a nečtou. **4 dotazovaní (16,7 %)** uvedli někdy a zbylý **4 chlapci (16,7 %)** uvedli možnost často.

Z obrázku je patrné, že e-knihy využívá a čte celkem **5 dívek (17,2 %)** a **8 chlapců (33,3 %)**.

Na tuto otázku odpovědělo pouze **29 dívek (93,5 %)**. Moderní technologie zasáhly i knižního trhu. E-knihy využívá a čte, často nebo někdy, nízké % dotázaných. Důvodem může být fakt, že žáci čtou raději klasické knihy nebo nemají čtecí zařízení.

Otázka č. 9: Pokud čtete e-knihy, ke čtení používáte:

Obr. 10. Pokud čtete e-knihy, ke čtení používáte:

V této otázce jsem zjišťovala, jaký přístroj používají respondenti ke čtení e-knih.

Výsledky dívek

Tablet využívají ke čtení **3 dívky (60 %)**. **1 účastnice šetření (20 %)** volila možnost mobilní telefon a **1 dívka (20 %)** odpověděla, že ke čtení e-knih využívá čtečku e-knih. E-knihy na PC nečte žádná dívka.

Výsledky chlapců

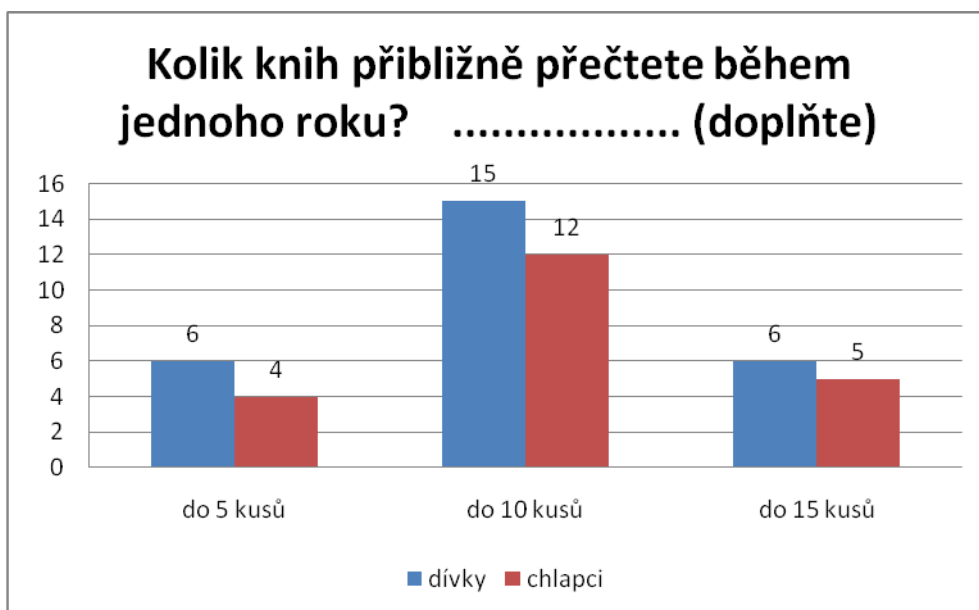
Celkem **4 respondenti (50 %)** uvedli, že ke čtení e-knih používají tablet. Čtečku e-knih využívají **3 chlapci (37,5 %)** a mobilní telefon **1 dotazovaný (12,5 %)**. PC neuvedl žádný respondent.

Na tuto otázku odpovídali pouze ti žáci, kteří v předchozí otázce odpověděli, že využívají a čtou e-knihy, tzn. celkem **5 dívek (16,1 %)** a **8 chlapců (33,3 %)**.

Z grafu je patrné, že nejvíce žáci používají ke čtení e-knih tablet a čtečku e-knih. PC nepoužívají vůbec.

Otázka č. 10: Kolik knih přibližně přečtete během jednoho roku? (doplňte)

Obr. 11. Kolik knih přibližně přečtete během jednoho roku? (doplňte)

Otázka č. 10 má za úkol zjistit kolik přibližně knih dotazovaní přečtou během jednoho roku.

Výsledky dívek

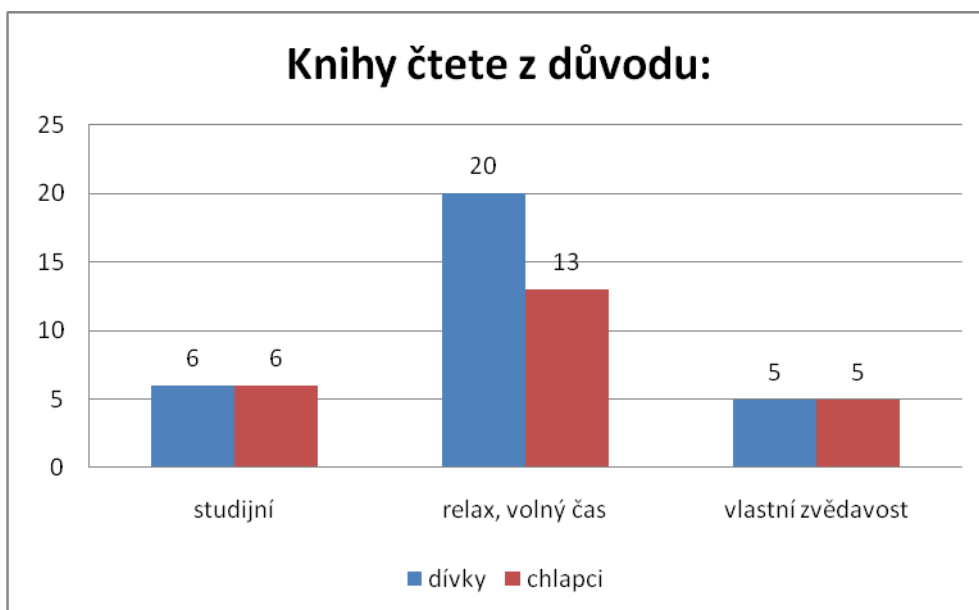
V rozmezí 5 až 9 knih přečte **15 dotazovaných (55,6 %)**, do 5 knih přečte během jednoho roku celkem **6 dívek (22,2 %)**. Dalšíh **6 dívek (22,2 %)** uvedlo, že přečte od 10 do 15 knih.

Výsledky chlapců

12 chlapců (57,1 %) přečte během jednoho roku od 5 do 9 knih. Více než 10 knih přečte **5 respondentů (23,9 %)** a méně než 5 knih ročně uvedli **4 žáci (19 %)**.

Na tuto otázku odpovědělo pouze **27 dívek (87,1 %)** a **21 chlapců (87,5 %)**.

Respondenti, jak dívky, tak chlapci, přečtou průměrně za rok 5 až 9 knih. Od 10 do 15 knih přečte pouze **6 dívek (22,2 %)** a **5 chlapců (23,9 %)**.

Otázka č. 11: Knihy čtete z důvodu:

Obr. 12. Knihy čtete z důvodu:

Další otázka se týká důvodu, proč respondenti knihy čtou.

Výsledky dívek

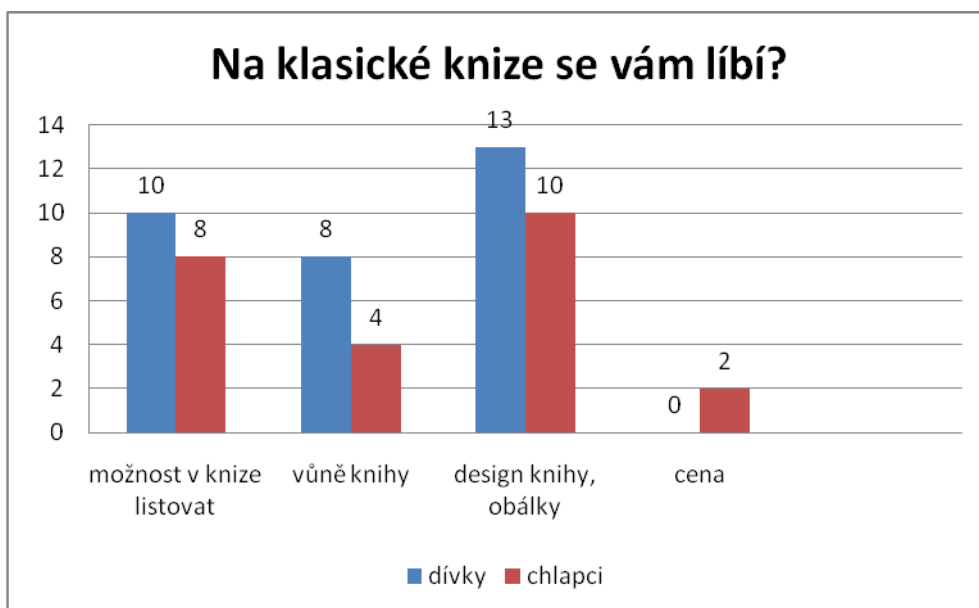
Relax, volný čas volilo celkem **20 dívek (64,5 %)**, studijní důvody uvedlo **6 dotazovaných (19,4 %)** a možnost vlastní zvědavost zvolilo celkem **5 dívek (16,1 %)**.

Výsledky chlapců

Relax, volný čas zvolilo celkem **13 dotazovaných (54,2 %)**, studijní důvody zakroužkovalo **6 chlapců (25 %)** a zbylých **5 chlapců (20,8 %)** volilo možnost vlastní zvědavost.

Z tohoto grafu vyplývá, že **20 dívek (64,5 %)** a **13 chlapců (54,2 %)** při četbě knihy relaxuje a věnuje jí svůj volný čas.

Otázka č. 12: Na klasické knize se vám líbí?

Obr. 13. Na klasické knize se vám líbí?

V otázce č. 12 respondenti volili z nabízených možností, co se jim na klasické knize líbí.

Výsledky dívků

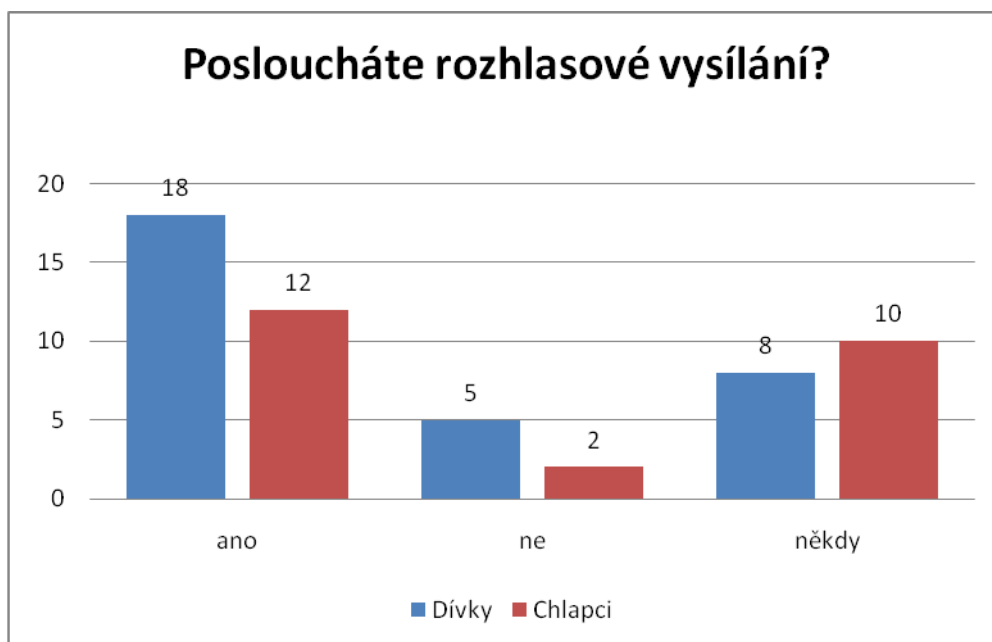
13 dívkám (41,9 %) se na klasické knize líbí design knihy, obálky. **10 dívek (32,2 %)** uvedlo možnost v knize listovat. Vůně knihy se líbí **8 žákyním (25,9 %)**. Jestli se dotazovaným dívkám líbí cena knihy, neuvedla žádná.

Výsledky chlapců

Celkem **10 chlapců (41,7 %)** uvedlo, že se jim líbí design knihy, obálky. **8 respondentům (33,3 %)** se líbí možnost v knize listovat. Vůně knihy se líbí **4 žákům (16,7 %)** a cena knihy se líbí **2 chlapcům (8,3 %)**.

Na otázku, co se dotazovaným na klasické knize líbí, odpovědělo **13 dívek (41,9 %)** a **10 chlapců (41,7 %)** design knihy, obálky. Člověk si při nákupu nové knihy vybírá i očima. Častěji sáhneme po knize s poutavým obrázkem na obalu. Možnost v knize listovat byla jak u dívek, tak u chlapců, druhá nejčastěji volená možnost.

Otázka č. 13: Posloucháte rozhlasové vysílání?

Obr. 14. Posloucháte rozhlasové vysílání?

Otázka č. 13 se týkala poslechu rozhlasového vysílání.

Výsledky dívek

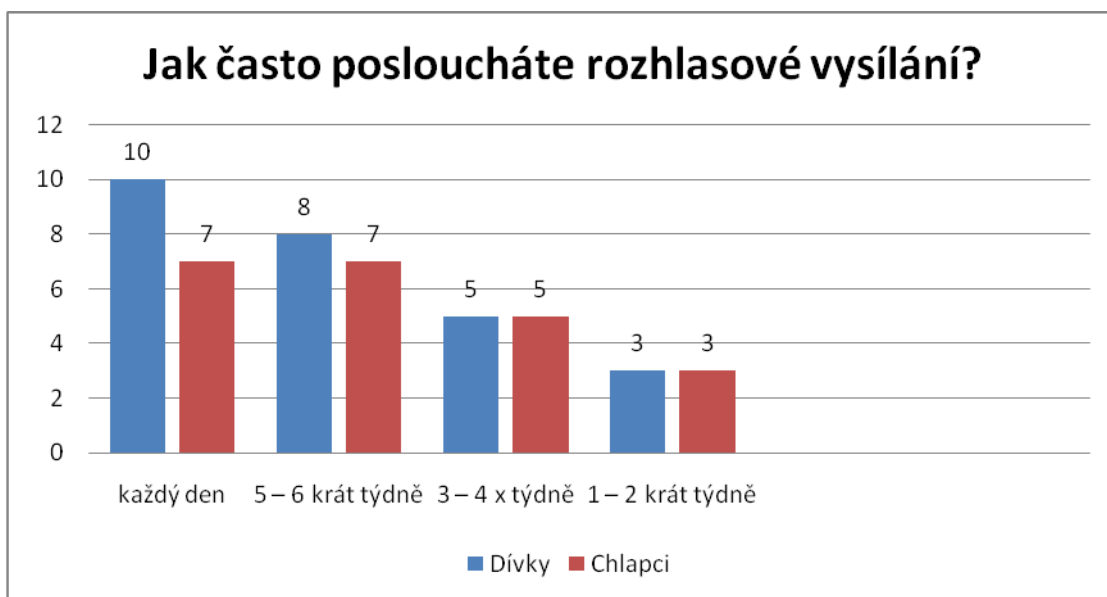
Rozhlasové vysílání poslouchá **18 dívek (58,1 %)**, někdy **8 respondentek (25,8 %)** a neposlouchá ho celkem **5 účastnic dotazníkového šetření (16,1 %)**.

Výsledky chlapců

Rozhlasové vysílání poslouchá **12 chlapců (50 %)**, někdy **10 respondentů (41,7 %)** a neposlouchají ho **2 dotazovaní (8,3 %)**.

Celkem rozhlasové vysílání poslouchá 26 dívek (83,9 %) a 22 chlapců (91,7 %).

Otázka č. 14: Jak často posloucháte rozhlasové vysílání?

Obr. 15. Jak často posloucháte rozhlasové vysílání?

Otázka č. 14 zjišťuje četnost poslouchání rozhlasového vysílání.

Výsledky dívky

Variantu každý den uvedlo **10 dívek (38,5 %)**. 5 – 6 krát týdně zakroužkovalo **8 dotazovaných (30,8 %)**, možnost 3 – 4 x týdně vybralo **5 dívek (19,2 %)**. **3 dívky (11,5 %)** uvedly možnost 1 – 2 krát týdně.

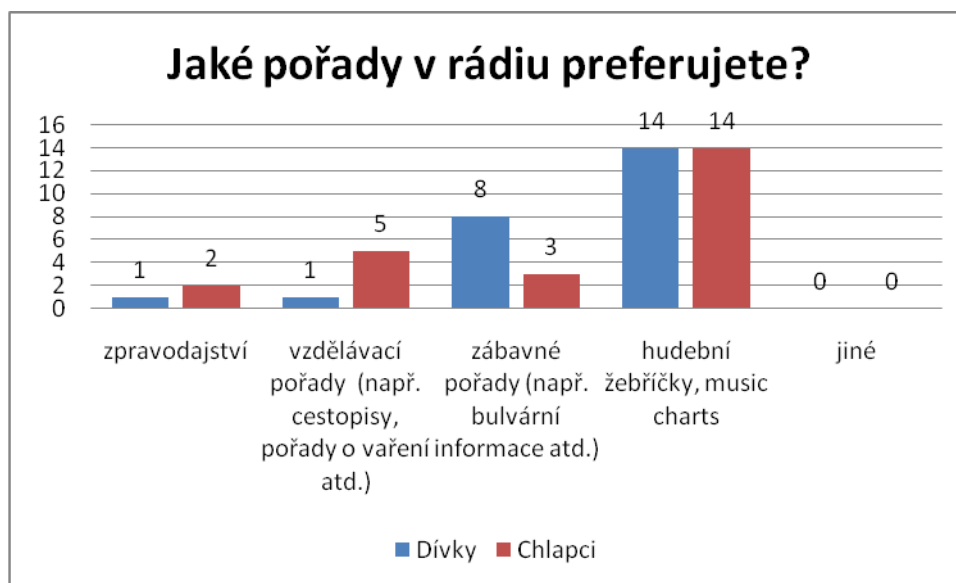
Výsledky chlapci

Variantu každý den uvedlo **7 chlapců (31,8 %)**. 5 – 6 krát týdně zvolilo též **7 dotazovaných (31,8 %)**, možnost 3 – 4 x týdně zakroužkovalo **5 respondentů (22,7 %)** a **3 chlapci (13,7 %)** vybrali možnost 1 – 2 krát týdně.

Na tuto otázku měli odpovídat pouze respondenti, kteří v předchozí otázce uvedli, že poslouchají rozhlasové vysílání, tj. **26 dívek (83,9 %)** a **22 chlapců (91,7 %)**.

Na základě výsledků zobrazených v grafu, můžeme říct, že rozhlasové vysílání poslouchá nejvíce dívek každý den a 5 – krát týdně, chlapci rozhlas poslouchají obdobně jako dívky každý den a 5 – 6 krát týdně.

Otázka č. 15: Jaké pořady v rádiu preferujete?

Obr. 16. Jaké pořady v rádiu preferujete?

V otázce č. 15 zjišťuji, jaké pořady žáci v rádiu preferují.

Výsledky dívek

14 dívek (58,3 %) preferuje hudební žebříčky, music charts. Dále odpovědělo **8 dívek (33,3 %)**, že preferuje zábavné pořady (např. bulvární informace, atd.). Možnost zpravodajství zakroužkovala **1 žákyně (4,2 %)** a možnost vzdělávacích pořadů (např. cestopisy, pořady o vaření atd.) zvolila též **1 dívka (4,2 %)**. Možnost jiné nezakroužkovala žádná dívka.

Výsledky chlapců

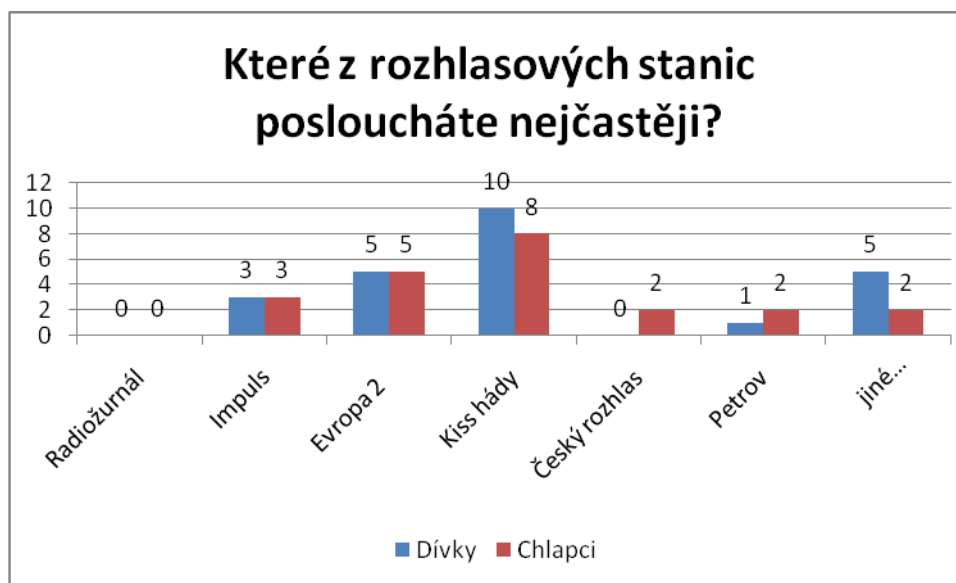
Celkem **14 chlapců (58,3 %)** preferuje hudební žebříčky, music charts. Možnost vzdělávací pořady (např. cestopisy, pořady o vaření atd.) zakroužkovalo **5 chlapců (20,8 %)**. Zábavné pořady (např. bulvární informace atd.) preferují **3 žáci (12,5 %)** a zpravodajství zvolili **2 chlapci (8,4 %)**. Možnost jiné nevybral žádný chlapec.

Na tuto otázku měli odpovídat pouze respondenti, kteří uvedli, že poslouchají rozhlasové vysílání, tj. **26 dívek (83,9 %)** a **22 chlapců (91,7 %)**.

Nakonec na ni odpovědělo pouze **24 dívek (77,4 %)**, tj. o 2 méně než původně mělo, a celkem **24 chlapců (109,1 %)**, což je o dva více než původně mělo.

Obě pohlaví v rádiu nejvíce preferují hudební žebříčky, music charts. Dívky dále zajímají zábavné pořady (např. bulvární informace atd.), chlapce po hudbě zajímají nejvíce vzdělávací pořady (např. cestopisy, pořady o vaření atd.). Předpokládám, že chlapce zajímají víc cestopisy než pořady o vaření.

Otázka č. 16: Které z rozhlasových stanic posloucháte nejčastěji?

Obr. 17. Které z rozhlasových stanic posloucháte nejčastěji?

Otázka č. 16 má za cíl zjistit, kterou rozhlasovou stanicí poslouchají dotazovaní nejčastěji.

Výsledky dívek

Kiss Hády zvolilo **10 dívek (41,7 %)**, Evropu 2 poslouchá **5 dotazovaných (20,8 %)**, rádio Impuls uvedly **3 účastnice šetření (12,5 %)**, Rádio Petrov poslouchá **1 dívka (4,2 %)**. Celkem **5 dívek (20,8 %)** zakroužkovalo možnost jiné. Radiožurnál a Český rozhlas neposlouchá žádná respondentka.

Výsledky chlapců

8 chlapců (36,4 %) poslouchá Kiss Hády, Evropu 2 zvolilo **5 respondentů (22,7 %)**, rádio Impuls zakroužkovali **3 žáci (13,6 %)**. Stanici Český rozhlas uvedli **2 chlapci (9,1 %)**. Brněnské rádio Petrov zvolili **2 dotazovaní (9,1 %)** a zbývajících **2 žáci (9,1 %)** uvedli možnost jiné.

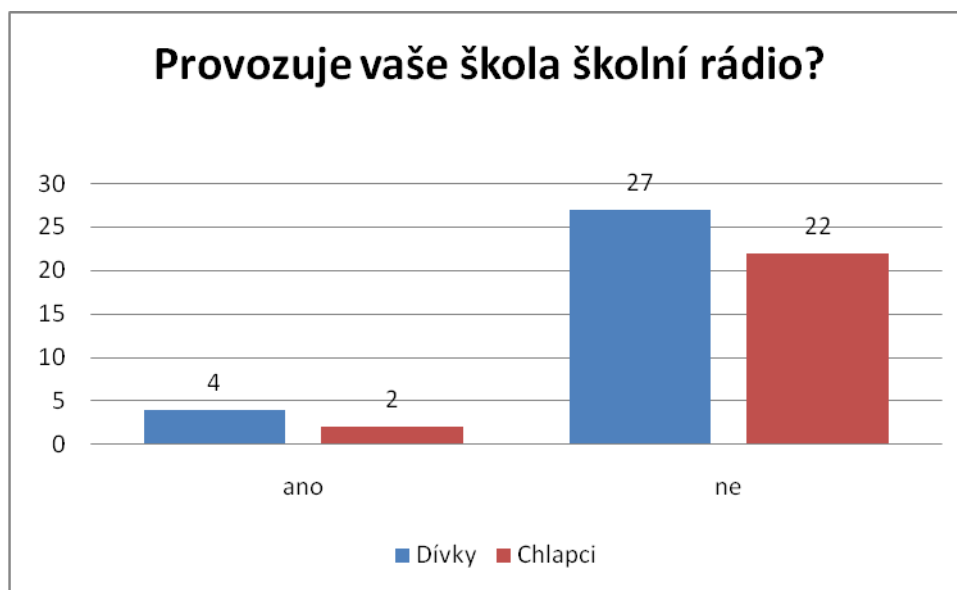
Na tuto otázku měli odpovídat pouze respondenti, kteří uvedli, že poslouchají rozhlasové vysílání, tj. **26 dívek (83,9 %)** a **22 chlapců (91,7 %)**. Nakonec na ni odpovědělo pouze **24 dívek (77,4 %)**, tj. o 2 méně než původně mělo. Chlapců odpovědělo celkem **22 (91,7 %)**.

Na otázku č. 16, dominuje mezi odpověďmi jak u dívek, tak u chlapců, rozhlasová stanice Kiss Hády. Důvodem může být, že stanice je brněnská a z nabízených rozhlasových stanic má nejvyšší podíl hudby na vysílací čas. Pokud si respondenti nevybrali z nabízených variant, měli možnost uvést konkrétní rozhlasovou stanici, kterou poslouchají nejčastěji.

dívky – 3 Rádio Krokodýl, 1 Proglas, 1 Free Rádio

chlapci – 2 Rádio Krokodýl

Otázka č. 17: Provozuje vaše škola školní rádio?

Obr. 18. Provozuje vaše škola školní rádio?

V otázce č. 17 zjišťuji, zda provozuje ZŠ Chalabalova pro své žáky školní rádio.

Výsledky dívek

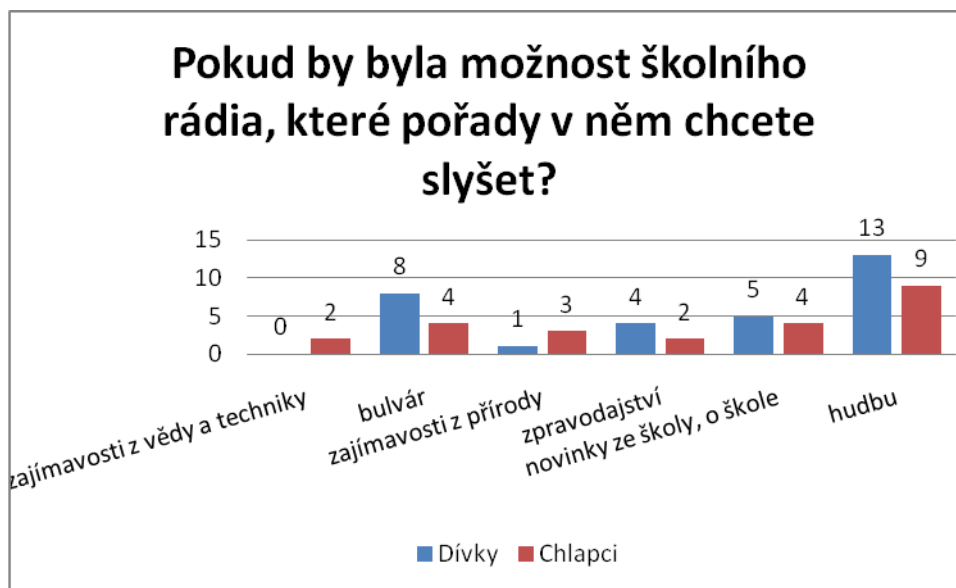
27 dívek (87,1 %) uvedlo, že jejich škola neprovozuje školní rádio. Variantu ano zvolily **4 dívky (12,9 %)**.

Výsledky chlapců

22 chlapců (91,7 %) zakroužkovalo možnost ne, **2 respondenti (8,3 %)** uvedli, že jejich škola provozuje školní rádio.

Z grafu vidíme, že ZŠ Chalabalova neprovozuje pro své žáky školní rádio. Ne uvedlo **27 dívek (87,1 %)** a **22 chlapců (91,7 %)**.

Otázka č. 18: Pokud by byla možnost školního rádia, které pořady v něm chcete slyšet?

Obr. 19. Pokud by byla možnost školního rádia, které pořady v něm chcete slyšet?

Otázka č. 18 má za úkol zjistit jaké pořady by žáci 8. a 9. ročníku ZŠ chtěli slyšet ve školním rozhlase, pokud by byla možnost ho ve škole mít. Měli možnost vybírat z 6 možností.

Výsledky dívek

Ve **13 případech (41,9 %)** by dívky chtěly slyšet ve školním rádiu hudbu, bulvární informace by chtělo **8 dotazovaných (25,8 %)**, novinky ze školy, o škole by rádo slyšelo **5 dívek (16,1 %)**, zpravodajství by si poslechly **4 dotazované (12,9 %)** a zajímavosti z přírody by ráda slyšela **1 účastnice šetření (3,3 %)**. Možnost zajímavosti z vědy a techniky nezakroužkovala žádná dívka.

Výsledky chlapců

Celkem **9 chlapců (37,5 %)** by chtělo slyšet ve školním rádiu hudbu, novinky ze školy, o škole zvolili **4 respondenti (16,7 %)**, bulvár zakroužkovali též **4 žáci (16,7 %)**. **3 chlapci (12,5 %)** uvedli, že by chtěli slyšet zajímavosti z přírody. Zpravodajství volili **2 dotazovaní (8,3 %)** a zajímavosti z vědy a techniky zvolili též **2 žáci (8,3 %)**.

Pokud by byla možnost na ZŠ Chalabalova školního rádia, dívky i chlapci by nejvíce uvítali hudební pořady, bulvární informace a novinky ze školy, o škole.

V otázce č. 19 jsem dala účastníkům dotazníkového šetření prostor k vyjádření připomínek, postřehů či námětů k dotazníku. Jen velmi málo dotazovaných ho využilo. Celkem **5 dívek (16,1 %)** a **3 chlapci (12,5 %)** uvedli, že poslouchají rozhlasové stanice přes internet a **3 dívky (9,7 %)** napsaly, že aktuální informace hledají na internetu.

5.1 Vyhodnocení výsledků výzkumu

Cílem výzkumu bylo vyvrácení nebo potvrzení stanovených hypotéz. Na základě shrnutí výsledků výzkumu, jsme dospěli k těmto závěrům:

H1 – Předpokládám, že chlapci čtou méně než dívky

Jak ukazuje graf č. 11 „Kolik knih přibližně přečtete během jednoho roku“, odpověděli 4 chlapci (19 %), že přečtou méně než 5 knih, 12 chlapců (57,1 %) přečte během jednoho roku od 5 do 9 knih. Více než 10 knih přečte 5 dotazovaných (23,9 %).

Z odpovědí dívek vyplývá, že méně než 5 knih přečte během jednoho roku 6 dívek (22,2 %), 15 dotazovaných (55,6 %) uvedlo, že průměrně přečte 5 až 9 knih a více jak 10 knih přečte celkem 6 dívek (22,2 %).

Můžeme tedy říci, že **hypotéza H1 se nepotvrdila.**

Účastníci dotazníkového šetření, jak dívky (55,6 %), tak chlapci (57,1 %), přečtou průměrně za rok 5 až 10 knih. Od 10 do 15 knih přečte pouze 6 dívek (22,2 %) a 5 chlapců (23,9 %).

Toto zjištění je velmi zajímavé, protože se všeobecně předpokládá, že dívky čtou více než chlapci.

H2 - Mladí lidé registrují nové technologie a e-knihy

Jak vyplývá z grafu č. 9 „Využíváte a čtete e-knihy?“, odpověděly 3 dívky (10,3 %), že využívají a čtou e-knihy někdy a další 2 dotazované (6,9 %) uvedly, že e-knihy využívají a čtou často. 4 chlapci (16,7 %) uvedli, že využívají a čtou e-knihy, občas, a 4 respondenti (16,7 %) uvedli, že často.

Z grafu č. 9 je patrné, že e-knihy využívá a čte celkem 5 dívek (17,2 %) a 8 chlapců (33,3 %).

Z výsledků, znázorněných v grafu č. 9, lze usoudit, že mladí lidé registrují e-knihy.

Následující graf č. 10 „Pokud čtete e-knihy, ke čtení používáte?“, znázorňuje, že tablet využívají ke čtení 3 dívky (60 %). 1 dotazovaná (20 %) volila možnost mobilní telefon a 1 dívka (20 %) odpověděla, že ke čtení e-knih využívá čtečku e-knih. Celkem 4 chlapci

(50 %) uvedli, že ke čtení e-knih používají tablet. Čtečku e-knih využívají 3 účastníci (37,5 %) dotazníkového šetření a mobilní telefon používá 1 chlapec (12,5 %).

Na tuto otázku odpovídali pouze ti žáci, kteří v předchozí otázce odpověděli, že využívají a čtou e-knihy.

Na základě výsledků znázorněných v grafu č. 10, můžeme říct, že mladí lidé registrují nové technologie.

Moderní technologie zasáhly i knižního trhu. E-knihy využívá a čte, často nebo někdy, nízké % dotázaných. Důvodem může být fakt, že žáci čtou raději klasické knihy nebo nemají čtecí zařízení. Z grafu je patrné, že nejvíce žáci používají ke čtení e-knih tablet a čtečku e-knih. Jako další možné zařízení, používají mobilní telefon. PC nepoužívají vůbec.

Hypotéza H 2 se potvrdila.

H3 – Předpokládám, že více než 70 % žáků poslouchá rozhlas

Jak ukazuje graf č. 14 „Posloucháte rozhlasové vysílání?“, uvedlo celkem 26 dívek (83,9 %) a 22 chlapců (91,7 %), že poslouchá rozhlas.

Hypotéza H 3 se potvrdila.

Z výsledků výzkumu souvisejících otázek můžeme říct, že mladí lidé poslouchají rozhlasové vysílání pravidelně a nejčastěji preferují hudbu, hudební žebříčky, music charts, dále pak zábavné pořady s bulvárními informacemi (spíše dívky), vzdělávací pořady a cestopisy (spíše chlapci). Nejčastěji poslouchaná rozhlasová stanice jak u dívek, tak chlapců, je Kiss hády. V závěsu je Evropa 2 a rádio Impuls.

ZÁVĚR

Z vědeckých výzkumů a studií vyplývá negativní dopad nadužívání médií jako například sledování televize, může mít zdravotní dopady na vývoj mozku, zvýšenou agresivitu, obezitu, předčasnou sexuální aktivitu nebo užívání drog a alkoholu naopak četba knih a mluvené slovo přispívá k rozvoji jedince.

Teoretická část této práce se poměrně podrobně snaží zmapovat jednotlivé etapy historického vývoje knihy a rozhlasového vysílání, vysvětlit pojmy socializace, rodina, vymezuje sociální útvary, ukazuje možnosti využití knih a poslechu rozhlasu a hudby v procesu socializace a objasňuje vliv médií na děti a jejich vývoj.

Cílem praktické části této bakalářské práce bylo zmapovat situaci dětí ZŠ a porovnat vztah mladých lidí ke knihám a rozhlasovému vysílání. Pomocí kvantitativního výzkumu se potvrdily stanovené hypotézy a výsledky byly interpretovány. Cíl bakalářské práce byl tedy, dle mého mínění, naplněn.

Konečným cílem práce bylo charakterizovat jednotlivé etapy historického vývoje knihy a rozhlasového vysílání, přiblížit proces socializace, poukázat na vliv médií na jedince a nalézt možnosti, které by usnadnily, využitím knih a rozhlasu, socializaci dětí nebo např. léčbu poruch osobnosti.

Z daného šetření vyplývá, že **hypotéza č. 1 se nepotvrdila**. Z grafu č. 11 vyplývá, že účastníci dotazníkového šetření, jak dívky (55,6 %), tak chlapci (57,1 %), přečtou průměrně za rok 5 až 10 knih. Od 10 do 15 knih přečte pouze 6 dívek (22,2 %) a 5 chlapců (23,9 %).

Hypotéza č. 2 se potvrdila. Z grafu č. 9, je patrné, že e-knihy využívá a čte celkem 5 dívek (17,2 %) a 8 chlapců (33,3 %). Z výsledků lze usoudit, mladí lidé registrují e-knihy.

Graf č. 10 „Pokud čtete e-knihy, ke čtení používáte?“, ukazuje, že tablet využívají ke čtení 3 dívky (60 %). 1 dotazovaná (20 %) volila možnost mobilní telefon a 1 dívka (20 %) odpověděla, že ke čtení e-knih využívá čtečku e-knih. Celkem 4 chlapci (50 %) uvedli, že ke čtení e-knih používají tablet. Čtečku e-knih využívají 3 účastníci (37,5 %) dotazníkového šetření a mobilní telefon používá 1 dotazovaný (12,5 %). Na základě výsledků znázorněných v grafu č. 10, můžeme říct, že mladí lidé registrují nové technologie.

Hypotéza č. 3 se potvrdila, dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že více než 70 % žáků poslouchá rozhlas. Jak ukazuje graf č. 14 „Posloucháte rozhlasové vysílání?“, uvedlo celkem 26 dívek (83,9 %) a 22 chlapců (91,7 %), že poslouchá rozhlasové vysílání.

Literatura, jako jedna z oblastí lidské činnosti, je velmi úzce spjata s celým životním stylem určitého období. Má vztah nejenom k umění a kultuře, ale také ke společenskému životu lidí. Od nepaměti lidí provázela potřeba a touha sdělit něco ostatním. Kořeny nacházíme již v pravěku, kdy se slovesné útvary udržovaly ústním podáním. Po objevení písma vznikaly první knihy. Knihy provázejí člověka celý život. Socializace je proces začleňování jedince do společnosti, osvojení si způsobů chování a jednání, učení se sociálním rolím a je kulturním prostředkem k formování jedince. Bez socializačního působení ostatních lidí, by se člověk nestal bytostí společenskou a řídil by se pouze svými pudy a reflexy. Kniha je prvek, který se významnou měrou podílí na socializaci dětí, dospívajících i dospělých. Prostřednictvím příběhu si dítě utváří pohled na svět, zapojuje svoji představivost a fantazii.

Veřejné knihovny se v současnosti zaměřují, mimo půjčování knih, také na pomoc při celoživotním vzdělávání občanů, nejrůznější besedy a vzdělávací kurzy. Rovněž poskytují služby pro spoluobčany s handicapem.

Poslouchat rádio je velmi důležité. Ze všech médií podává rozhlas nejnovější informace nejrychleji velkému množství lidí. Řidiči z povolání poslouchají při jízdě v autě především dopravní zpravodajství kvůli dopravním uzavírkám, komplikacím na silnicích, nehodám. Ženy v domácnosti s malými dětmi si zapnou rádio při domácích činnostech, ať už je to vaření, úklid nebo poslouchají se svými dětmi záměrně. Existují rozhlasové stanice pro nejmenší posluchače, kde program tvoří hlavně pohádky, rozhovory se známými osobnostmi, říkadla, nebo písničky pro děti. Velké množství lidí důchodového věku poslouchá rozhlasové hry, čtení na pokračování, písničky, vážnou hudbu nebo přenosy bohoslužeb. Ne všichni poslouchají to stejné. Proto v České republice existuje rozmanité množství rozhlasových stanic, které se svým obsahem specializují na jednotlivé skupiny lidí. Pro nejmenší vysílá Rádio Junior, pro starší Radio Wave, milovníci vážné hudby si pustí Radio D-dur, mladí a dospívající poslouchají např. brněnské Kiss Hády, Rádio Free nebo rádio Krokodýl, zpravodajství se věnuje např. Radiožurnál, Český rozhlas. S rozhlasovým vysíláním se setkáváme, ať už chceme či nechceme, skoro každý den. Mnoho lidí ho poslouchá jako kulisu v zaměstnání. Když se projdete pár obchody v obchodním centru Vaňkovka v Brně, ve skoro každém obchodě slyšíte rozhlasovou

produkcí, ať už je to hudba nebo zpravodajství o nabídce příslušného obchodu. Já rozhlas poslouchám při jízdě v autě, používám ho jako kulisu při učení, při poslechu písniček usínám a ráno mně budí.

5. května 1945 bylo výzvou rozhlasu zahájeno Pražské povstání.
(http://www.rozhlas.cz/rozhlasovahistorie/historie/_zprava/682506)

Doporučení, která plynou z této práce, jsou především:

- četba představuje jednu ze základních potřeb současného člověka, neboť obohacuje jeho život o specifické, jinou činností plně nenahraditelné aspekty
- pro rozvoj čtenářských dovedností hraje nejzásadnější roli domácí prostředí a rodiče, kteří by na své děti měli působit jako čtenářské vzory
- podporovat žáky k četbě knih
- velkou autoritu představuje (nebo by představovat měla) také škola. Učitelé by měli využít tohoto potenciálu a podporovat žáky v četbě knih
- . Zcela mimořádné postavení pak náleží knihovnám, jejichž hlavním posláním by mělo - navzdory informačním a komunikačním technologiím - zůstat zprostředkovávání knih,
- snaha o minimalizaci trávení dětí u televize, preferovat rozhlasové vysílání, u kterého si člověk rozvíjí koncentraci a soustředění.

Cílem sociologie je správně socializovaný člověk, správně socializovaný člověk zvládá život ve společnosti druhých lidí a je schopný zvládat různé životní situace.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BARTONÍČKOVÁ, K., BUČEK, L. a kolektiv. *Občanský a společenskovední základ*. Computer Press, a. s., Praha: 2009. ISBN: 978-80-251-2631-8.

Encyklopedie vědy a techniky. Albatros, První vydání, Praha: 1986. přidělené číslo 13-818-86 14/56.

GILLERNOVÁ, I. a BURIÁNEK, J. *Základy společenských věd*. Nakladatelství FORTUNA, Praha: 2006. ISBN: 80-7168-749-9.

JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Portál, s. r. o., vydání 1, Praha: 2001. ISBN: 80-7178-535-0.

JIRÁK, J. a KÖPPLOVÁ, O. *Masová média*. Portál, Vyd. 1 Praha: 2009. ISBN 978-80-7367-466-3.

ZÁVODNÝ POSPÍŠIL, Z., KÖHLEROVÁ, T., a ZÁVODNÁ, L. S. *Občanský a společenskovední základ, sociologie, média*. Nakladatelství a vydavatelství Computer Media s. r. o., Praha: 2013. ISBN: 978-80-7402-148-0.

KRÁL, J. *Moderní knihařství*. Nakladatelství SURSUM, První vydání, Brno: 1999. ISBN: 80-85799-49-9.

KUDRYS, M., FETTER W, R. *Nástin dějin literatury*. Nakladatelství Fortuna, Praha: 1996. ISBN: 80-7168-395-7.

MARTINKOVÁ, V. a kol. *Dějiny literatury 1*. nakladatelství RODOMAX, 2. přepracované vydání, Praha: 1995. ISBN: 80-85573-57-1.

Ottova encyklopedie, Česká republika, 5 věda, technika, rejstřík. OTTOVO NAKLADATELSTVÍ, Praha: 2006. ISBN: 80-7360-456-6.

PISTORIUS, V. *Jak se dělá kniha*. Nakladatelství Pistorius, Příbram: 2011. ISBN 978-80-87053-50-8.

RADVAN, E., VAVŘÍK, M. *Metodika psaní odborného textu a výzkumu v sociálních vědách*. Brno: IMS 2009.

REIFOVÁ, I. a kolektiv. *Slovník mediální komunikace*. Portál, Vyd. 1, Praha: 2004. ISBN 80-7178-926-7.

SMITH-SEYMOUR, M. *100 knih, které otřásly světem*. Knižní klub, Vydání první, Praha: 2002. ISBN: 80-242-0899-7.

SOCHROVÁ, M. *Literatura v kostce pro střední školy*. Nakladatelství FRAGMENT, s. r. o., Praha: únor 2008. ISBN: 80-253-0652-6.

Veřejné knihovny regionu Břeclavska v roce 2012. Městská knihovna Břeclav. Břeclav: březen 2013.

VAKRČKA, A. *Knihářství*. Praha: SNTL – Nakladatelství technické literatury, druhé vydání, Praha: 1969. ISBN není přiděleno (04-616-69).

VOIT, P. *Encyklopedie knihy*. Libri, Praha: 2006. ISBN: 80-7277-312-7.

ČASOPISY

Psychologie dnes. Nakladatelství Portál s. r. o., únor 2008, 2. číslo, 14. ročník. ISSN1212-9607

Psychologie dnes. Nakladatelství Portál s. r. o., únor 2012, 2. číslo, 18. ročník. ISSN 1212-9607

Psychologie dnes. Nakladatelství Portál s. r. o., červen 2004, 6. číslo, 10. ročník. ISSN 1212-9607

Psychologie dnes. Nakladatelství Portál s. r. o., prosinec 2000, 12. číslo, 6. ročník. ISSN 1212-9607

Psychologie dnes. Nakladatelství Portál s. r. o., duben 2005, 4. číslo, 11. ročník. ISSN 1212-9607

Psychologie dnes. Nakladatelství Portál s. r. o., leden 2014, 1. číslo, 20. ročník. ISSN 1212-9607

Psychologie dnes. Nakladatelství Portál s. r. o., březen 2005, 3. číslo, 11. ročník. ISSN 1212-9607

INTERNETOVÉ ODKAZY

ZŠ Chalabalova 2, Brno-Kohoutovice - www.chalabalova.cz

Rozhlas - www.rozhlas.cz

Muzikoterapie - <http://cs.wikipedia.org/wiki/Muzikoterapie>

Rozhlas - <http://cs.wikipedia.org/wiki/Rozhlas>

Rádio Junior - www.radiojunior.cz

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání -
http://www.rrtv.cz/cz/static/metodiky/Stanovisko_porad_pro_deti.pdf

Národní Knihovna - www.nkp.cz

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR Česká republika

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. Rozdělení respondentů podle třídy a pohlaví.....	45
Obr. 2. Vlastníte průkazku do knihovny?.....	46
Obr. 3. Pokud ano, jak často si půjčujete knížky?.....	47
Obr. 4. Jaký žánr knížek vás nejvíc zajímá?.....	48
Obr. 5. Z jakého důvodu si půjčujete knížky?.....	50
Obr. 6. Máte domácí knihovnu?.....	51
Obr. 7. Pokud máte domácí knihovnu, jaký žánr se v domácí knihovně vyskytuje nejvíce?.....	52
Obr. 8. Kupujete si sami knihy?.....	54
Obr. 9. Využíváte a čtete e-knihy?.....	55
Obr. 10. Pokud čtete e-knihy, ke čtení používáte:.....	56
Obr. 11. Kolik knih přibližně přečtete během jednoho roku? (doplňte).....	57
Obr. 12. Knihy čtete z důvodu:.....	58
Obr. 13. Na klasické knize se vám líbí?.....	59
Obr. 14. Posloucháte rozhlasové vysílání?.....	60
Obr. 15. Jak často posloucháte rozhlasové vysílání?.....	61
Obr. 16. Jaké pořady v rádiu preferujete?.....	62
Obr. 17. Které z rozhlasových stanic posloucháte nejčastěji?.....	64
Obr. 18. Provozuje vaše škola školní rádio?.....	66
Obr. 19. Pokud by byla možnost školního rádia, které pořady v něm chcete slyšet?..	67

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1. Porovnání statistických údajů týkajících se knihoven za rok 2012.....40

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Dotazník žáků 8. a 9. třídy ZŠ Chalabalova 2, Brno-Kohoutovice

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

DOTAZNÍK

Dobrý den,

jmenuji se Marcela Nebylová a jsem studentkou University Tomáše Bati ve Zlíně. V rámci své bakalářské práce bych Vás ráda požádala o pomoc při mém výzkumném projektu. Prosím Vás o vyplnění tohoto dotazníku, který je zcela anonymní, zjištěná data budou využita pouze pro účely výzkumného záměru. Jedná se o dotazník, který má za úkol zjistit a porovnat vztah mladých lidí ke knihám a rozhlasovému vysílání, proto, prosím, odpovídejte pravdivě. Nejdříve vyplňte třídu a pohlaví. Platné odpovědi na otázky, prosím, zakroužkujte, popřípadě doplňte odpověď vlastní. Vždy zakroužkujte pouze JEDNU Vámi zvolenou možnost. Děkuji za spolupráci.

Třída: ..... (doplňte)

Pohlaví: a) dívka

                  b) chlapec

1. Vlastníte průkazku do knihovny?

a) ano

b) ne

c) pokud ano, jak často si půjčujete

2. Pokud ano, jak často si půjčujete knížky?

a) méně než 1x měsíčně

b) 1x měsíčně

c) více než 1x měsíčně

3. Jaký žánr knížek vás nejvíc zajímá?

a) dívčí romány

- b) dobrodružné romány
- c) sci-fi
- d) odborná literatura
- e) encyklopedie
- f) časopisy
- g) poezie
- h) knihy pro děti
- i) knihy o umění
- j) příručky
- k) učebnice
- l) jiné

4. Z jakého důvodu si půjčujete knížky?

- a) referát do školy
- b) chci se něco dozvědět
- c) u knihy relaxuji
- d) povinná četba

5. Máte domácí knihovnu? (Pokud odpovíte ne, pokračujte dále otázkou č. 7)

- a) ano
- b) ne

6. Pokud máte domácí knihovnu, jaký žánr se v domácí knihovně vyskytuje nejvíce?

- a) beletrie, romány
- b) poezie
- c) sci-fi
- d) knihy pro děti
- e) encyklopedie
- f) historické

g) nevím

7. Kupujete si sami knihy?

a) ano - občas

b) ano - často

c) ne

d) dostávám je

8. Využíváte a čtete e-knihy? (Pokud odpovíte ne, pokračujte dále otázkou č. 10)

a) ano – někdy

b) ano – často

c) ne

9. Pokud čtete e-knihy, ke čtení používáte:

a) čtečku e-knih

b) PC

c) mobilní telefon

d) tablet

10. Kolik knih přibližně přečtete během jednoho roku? ..... (doplňte)

11. Knihy čtete z důvodu:

a) studijní

b) relax, volný čas

c) vlastní zvědavost

12. Na klasické knize se vám líbí?

a) možnost v knize listovat

b) vůně knihy

c) design knihy, obálky

d) cena

13. Posloucháte rozhlasové vysílání? (Pokud odpovíte ne, pokračujte dále otázkou č. 19)

- a) ano
- b) ne
- c) někdy

14. Jak často posloucháte rozhlasové vysílání?

- a) každý den
- b) 5 – 6 krát týdně
- c) 3 – 4 x týdně
- d) 1 – 2 krát týdně

15. Jaké pořady v rádiu preferujete?

- a) zpravodajství
- b) vzdělávací pořady (např. cestopisy, pořady o vaření atd.)
- c) zábavné pořady (např. bulvární informace atd.)
- d) hudební žebříčky, music charts
- e) jiné

16. Které z rozhlasových stanic posloucháte nejčastěji?

- a) Radiožurnál
- b) Impuls
- c) Evropa 2
- d) Kiss hády
- e) Český rozhlas
- f) Petrov
- g) jiné ..... (uveďte)

17. Provozuje vaše škola školní rádio?

- a) ano
- b) ne

18. Pokud by byla možnost školního rádia, které pořady v něm chcete slyšet?

- a) zajímavosti z vědy a techniky
- b) bulvár
- c) zajímavosti z přírody
- d) zpravodajství
- e) novinky ze školy, o škole
- f) hudbu

19. Zde máte možnost uvést postřehy, připomínky a náměty k dotazníku:

.....

.....

.....

.....

Děkuji za Váš čas a trpělivost při vyplňování mého dotazníku.